

CSDDD:s Tillbörliga aktsamhetskrav

- En analys av ekonomiska konsekvenser för SMF i verksamhetskedjan

---

CSDDD due diligence

– An Analysis of Economic Consequences for SMEs in the Business Chain

Alexander From

Handledare: Hanna Almlöf

Bedömare: Åsa Åslund

Examinator: Anders Holm

Sammanfattning

Den miljömässiga hållbarheten har blivit en alltmer central fråga för företag globalt. Miljöaspekterna förväntas ha en betydande inverkan på världsekonomin under det kommande decenniet. I takt med att medvetenheten om miljömässiga och sociala risker ökar, har behovet av tydliga riktlinjer och regelverk vuxit. Runtom i världen utvecklas strategier och metoder för att motverka, förhindra eller minimera koldioxidutsläpp. EU har påbörjat utvecklingen av metoder för att mäta miljöpåverkan, bland annat med ETS, en marknad för utsläppsrätter, och redovisning av klimatpåverkan.

Denna uppsats undersöker EU-direktivet om tillbörlig aktsamhet och dess potentiella inverkan på små och medelstora företag (SMF) i leveranskedjan. I uppsatsen analyseras hur direktivets krav påverkar SMF genom att identifiera de utmaningar som uppstår med avseende på ökade kostnader och administrativa bördor, samt de möjligheter som skapas, såsom en mer hållbar affärsverksamhet och förbättrad konkurrenskraft. Analysen bygger på en granskning av direktivet, relevant doktrin och rättsfall avseende den tyska och franska lagstiftningen om tillbörlig aktsamhet.

Analysen visar att direktivet riskerar medföra både positivt och negativt resultat för SMF. Å ena sidan kan direktivet bidra till utvecklingen av mer hållbara affärsmetoder och stärka SMF:s konkurrenskraft. Å andra sidan riskerar de ökade kostnaderna och administrativa bördorna att utgöra ett direkt hot mot företagens fortlevnad. Uppsatsen belyser därutöver en central implementeringsutmaning: risken att företag externaliserar kostnader till sina affärspartners, vilket underminerar direktivets ursprungliga syfte att skapa en mer hållbar och ansvarsfull företagsamhet.

För de företag som direkt omfattas av direktivet är det avgörande att göra en avvägning mellan de utmaningar som uppsatsen identifierat för SMF och de möjligheter som direktivet medför för att utveckla sin konkurrenskraft på en marknad där hållbarhet blir allt viktigare.

Abstract

Environmental sustainability has become an increasingly important issue for companies worldwide. Environmental factors are expected to have a significant impact on the global economy over the coming decade. As awareness of environmental and social risks grows, so does the need for clear guidelines and regulations. Around the world, strategies and methods are being developed to counteract, prevent, or minimize carbon dioxide emissions. The EU has begun developing methods for measuring environmental impact, including ETS, a market for emission allowances, and climate impact reporting.

This paper examines the EU Directive on due diligence and its potential impact on small and medium-sized enterprises (SMEs) in the supply chain. The paper analyzes how the directive's requirements affect SMEs by identifying the challenges that arise in terms of increased costs and administrative burdens, as well as the opportunities that are created, such as more sustainable business operations and improved competitiveness. The analysis is based on a review of the directive, relevant doctrine, and case law from German and French legislation on due diligence.

The analysis shows that the directive has dual consequences for SMEs. On the one hand, the directive can contribute to the development of more sustainable business practices and strengthen the competitiveness of SMEs. On the other hand, the increased costs and administrative burdens risk posing a direct threat to the survival of companies. However, the thesis highlights a key implementation challenge: the risk that companies will externalize costs to their business partners, thereby undermining the directive's original purpose of creating more sustainable and responsible business practices.

For companies directly affected by the directive, it is crucial to balance the challenges identified in this paper for SMEs with the opportunities offered by the directive to develop their competitiveness in a market where sustainability is becoming increasingly important.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Abstract	2
Förkortningar	5
1. Introduktion	6
1.1 Problembakgrund	6
1.2 Syfte och problemformulering	6
1.3 Metod och material.....	7
1.4 Avgränsningar.....	10
1.5 Disposition	10
2. Direktivet och OECD	12
2.1 Skydda klimatet genom reglering	12
2.2 Terminologi	14
2.3 Direktivet.....	15
2.3.1 Bakgrunden till direktivet.....	15
2.3.2 Kraven i direktivet	16
2.4 OECD:s riktlinjer	19
2.5 Tolkning av direktivet: grunden för fortsatt eller avslutat samarbete	20
2.6 Sveriges implementering.....	24
3. Inspirationen från Tyskland och Frankrike	25
3.1 Bakgrund om det franska och tyska regelverket	25
3.2 Utmaningar gällande lagens tillämpningsområde	27
3.3 Utmaningar gällande implementeringen av tillbörlig aktsamhet	29
3.4 Utmaningar gällande skadeståndstalan	30
4. När företaget fortsätter arbetet	32
4.1 Viljan att fortsätta arbetet	32
4.2 Ökade krav på SMF.....	32
4.2.1 Garantier	32
4.2.2 Proportionerligt stöd	34
4.2.3 Konflikten med direktivets regler.....	35
5. Företagets möjlighet att avbryta avtal	37
5.1 En juridisk möjlighet att säga upp avtal	37
5.2 ”De-risking”	37
6. Internationella avtal	40
6.1 Introduktion till problemen med internationella avtal.....	40

6.2 Att navigera konflikten med tvingande regler.....	41
7. Sammanfattande slutsats.....	44
Referenser	49
Lagstiftning	49
Rättsfall	49
Litteratur.....	50
Rapporter.....	51
Internetkällor	52

Förkortningar

Cour d'appel de Paris	Motsvarar hovrätten i Paris
CSDDD / Direktivet	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) nr 2024/1760 av den 13 juni 2024 om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och förordning (EU) 2023/2859
CSRD	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) nr 537/2014 av den 14 december 2022 om ändring av förordning (EU) nr 537/2014, direktiv 2004/109/EG, direktiv 2006/43/EG och direktiv 2013/34/EU vad gäller företagens hållbarhetsrapportering
ECCHR	European Center for Constitutional and Human Rights
ETS	European Union Emissions Trading System
EU	Europeiska Unionen
EUR	Euro
FEU	Fördraget om Europeiska Unionen
FN	Förenta Nationerna
IPCC	The Intergovernmental Panel on Climate Change
USD	Amerikanska dollar
OECD	Organisationen för Ekonomiskt Samarbete och utveckling
SMF	Små och Medelstora företag, synonymt med engelskans Small and Medium Enterprises (SME)
Riktlinjerna	OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct

1. Introduktion

1.1 Problembakgrund

Under det senaste decenniet har den miljömässiga hållbarheten blivit en alltmer betydande utmaning för företag runt om i världen. För att möta utmaningen har EU utformat det nya direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och förordning (EU) 2023/2859 (direktivet). Direktivet syftar till att säkerställa att större företag, vars storlek avgörs av bland annat omsättning och antalet anställda, tar ansvar för sin miljöpåverkan i hela verksamhetskedjan.

Enligt artikel 2 i direktivet omfattas endast större företag direkt av reglerna om tillbörlig aktsamhet, men artikel 5 ålägger dem samtidigt en skyldighet att integrera dessa krav i hela sin verksamhetskedja. Detta innebär att även små och medelstora företag som är affärspartner i verksamhetskedjan påverkas indirekt. För SMF förväntas denna påverkan medföra ökade kostnader och administrativa bördor, vilket utgör en betydande utmaning med tanke på dessa företags ofta begränsade resurser. Samtidigt kan direktivet även skapa nya affärsmöjligheter; de företag som anpassar sig till kraven kan utveckla mer hållbara affärsmetoder, stärka sina varumärken och skapa konkurrensfördelar.

Mot bakgrund av det ovan anförda genomförs en analys hur direktivet påverkar SMF i deras roll som affärspartner i större företags verksamhetskedjor. I uppsatsen utreds dels vilka utmaningar direktivets regler medför, dels hur de större företagen kan iaktta tillbörlig aktsamhet gentemot dessa SMF.

1.2 Syfte och problemformulering

Syftet med uppsatsen är att analysera hur underleverantörer påverkas av de krav som direktivet ställer på större företags verksamhetskedja. Analysen omfattar därutöver en granskning av vilka skyldigheter direktivet medför för underleverantörer, vilka utmaningar de står inför, och huruvida direktivet kan bidra till hållbar innovation och företagande.

Mer konkret besvaras följande fråga:

- Hur påverkas SMF i ekonomiskt hänseende av direktivet om tillbörlig aktsamhet, när de utgör en del av ett större företags reglerade verksamhetskedja?

Frågan kräver delfrågor, därför besvaras följande:

- Vad innebär tillbörlig aktsamhet för ett SMF i verksamhetskedjan?

- Vilka utmaningar medför dessa krav för ett SMF vid ett fortsatt samarbete med ett företag som direkt omfattas av direktivet?
- Vilka utmaningar uppstår för ett SMF när det större företaget tillämpar direktivets regler om att avbryta en affärsförbindelse?

1.3 Metod och material

Uppsatsens metodologiska ansats är primärt EU-rättslig, vilken kompletteras med en komparativ metod. Den komparativa metoden tillämpas för att analysera hur direktivets regler överensstämmer med det franska och tyska nationella regelverket. Ändamålet med analysen är att belysa de motsvarande skyldigheterna och utreda hur dessa regler påverkar verksamhetskedjan i den utsträckning som direktivet avser.

EU-rättslig metod präglas av principen om ändamålsenlig tolkning. Principen om ändamålstolkning (*effet utile*) grundas primärt på principen om lojalt samarbete som uttrycks i artikel 4(3) fördraget om Europeiska unionen (FEU). Artikel 4(3) innebär att medlemsstaterna ska förpliktigas *positivt* att vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa de skyldigheter som följer av fördragen och sekundärrätten, och en *negativ* förpliktelse att avstå från åtgärder som kan äventyra unionens mål. Eftersom principen om lojalt samarbete i sig inte skapar nya skyldigheter, utan endast säkerställer medlemsstaternas efterlevnad av befintliga sådana, fungerar principen om tilldelade befogenheter i artikel 5(2) FEU som en grundläggande ram. Denna princip klargör att EU:s agerande och mål måste ha sin grund i den kompetens som medlemsstaterna uttryckligen har tilldelat unionen genom fördragen. Samspelet mellan dessa två artiklar, 4(3) och 5(2) FEU, definierar medlemsstaternas förpliktelser och fastställer att EU:s rättsakter ska tolkas ändamålsenligt för att uppnå sina syften. Dynamiken mellan kravet på en ändamålsenlig tolkning och medlemsstaternas skyldigheter sätter därmed gränserna för tolkningen. EU-rätten ska således tolkas i enlighet med sitt syfte, men denna tolkning är strikt begränsad av de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat unionen.¹

I framställningen tillämpas en ändamålsenlig tolkningsmetod för att belysa direktivets faktiska konsekvenser. Särskilt fokus ägnas åt de krav på tillbörlig aktsamhet som indirekt träffar affärspartners till de företag som omfattas av direktivet. För att säkerställa en korrekt förståelse av EU-rätten, i avvaktan på direktivets genomförande i svensk rätt, tillämpas sedvanliga juridiska tolkningsmetoder såsom texttrogen, teleologisk och kontextuell tolkning. Den sedvanliga analysen kontextualiseras med vetenskapliga artiklar och rapporter. De ekonomiska

---

¹ Reichel, "EU-rättslig metod", s 112–114.

studierna belyser kostnader för regelefterlevnad och potentiella affärsmöjligheter, medan de juridiska källorna bidrar med perspektiv på företags agerande i förhållande till direktivet och belyser tidigare identifierade utmaningar. Detta kombinerade metodval syftar till att klargöra hur olika tolkningsansatser kan medföra varierande, och potentiellt ekonomiskt gynnsamma respektive ogynnsamma, skyldigheter för de berörda företagen.

Genom att analysera både de ekonomiska och juridiska studier som uppsatsen hänvisar till – vilka belyser effekterna av både direktivet och liknande tidigare lagstiftning – skapas en fördjupad förståelse för direktivets potentiella ekonomiska konsekvenser.

Genom att använda olika tolkningsmetoder av direktivet har syftet varit att skapa en sannolik korrekt tolkning av EU-rätten, eftersom det ännu saknas rättspraxis från EU-domstolen.

EU-domstolen har frekvent tillämpat ändamålstolkning,² vilken enligt Reichel, kan beskrivas mer som ett allmänt tillvägagångssätt än en formell metod för att hantera EU-rättsliga källor.³ I denna uppsats genomförs ändamålstolkningen primärt genom en analys av direktivets artiklar och skäl. Detta kompletteras med artiklar av experter inom direktivets sakområde. Uppsatsens metodologiska ansats är således i grunden EU-rättslig.

Utöver direktivet används riktlinjer från Organisationen för Ekonomiskt Samarbete och utveckling, OECD, som underlag för ändamålstolkningen. OECD:s riktlinjer är till skillnad från direktivet inte bindande. Däremot har de utarbetats för företag under flera år med inflytande från flera internationella organisationer. Riktlinjerna omnämns även i skälen till direktivet som ett regelverk med samma mål som direktivet.⁴ Riktlinjerna kan därmed anses ge uttryck för internationell rätt, i motsats till direktivet som kodifierar regler. I denna uppsats beaktas OECD:s riktlinjer som en subsidiär källa vid tolkningen av direktivet. Detta metodologiska val motiveras av att EU-rätten, i dagsläget, saknar tillräckligt utvecklade praktiska exempel på tillbörlig aktsamhet, vilket gör de internationella riktlinjerna nödvändiga för att fylla ut tolkningsutrymmet.

Direktivet har utformats med tydlig inspiration från tysk och fransk rätt, genom *Lieferkettengesetz*⁵ och det franska regelverket om tillbörlig aktsamhet – *Loi de Vigilance*⁶, som

---

² Reichel, "EU-rättslig metod", s 122.

³ Ibid. s 109.

⁴ Direktiv 2024/1760/EU om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och förordning (EU) 2023/2859, skäl 6.

⁵ Lieferkettengesetz 2021 (Tyskland).

⁶ Fransk lag nr 2017-399 av den 27 mars 2017 relative au devoir de vigilance des sociétés mères et des entreprises donneuses d'ordre 2017 (Frankrike).

varit grund för rättsfall och debatt. Genom att identifiera likheter och skillnader mellan de två regelverken och direktivet, är syftet att belysa tidigare problem med regler om tillbörlig aktsamhet. Denna analys är begränsad, med hänsyn till att de nationella regelverken inte är direkta kopior av OECD:s riktlinjer.⁷ Direktivet innehåller regler som visar att EU har hämtat inspiration från de tyska och franska regelverken. De båda regelverken jämförs dels med varandra, i syfte att identifiera likheter och skillnader, dels med direktivet, för att klargöra regelverkens särdrag gentemot direktivets bestämmelser. Efter att dessa likheter och skillnader fastställts används ekonomiska och juridiska studier samt rättsfall för att analysera de utmaningar som företag i Tyskland och Frankrike har ställts inför vid tillämpningen av dessa regleringar.

De rättsfall som analyseras är primärt de som listas på Business & Human Rights Resource Centre hemsida. Många av de listade fallen avser samma företag, men omfattar olika regler inom det franska regelverket. De berörda rättsfallen reglerar tillbörlig aktsamhet avseende såväl mänskliga rättigheter som de miljörättsliga skyldigheterna. En viss selektion av fallen har därför gjorts för att välja ut de fall som är mest relevanta för uppsatsens problemformulering och syfte.

Ett urval av rättsfall från fransk rätt har alltså analyserats, i vilka regler jämförbara med direktivets bestämmelser och de rättsliga frågor som direktivet behandlar, tillämpas. Denna genomgång ger en inblick i hur kraven på verksamhetskedjan tillämpas. Därutöver används juridiska och vetenskapliga artiklar från sakkunniga författare för att tolka de nationella domstolsavgörandena. En komparativ metod tillämpas för att ge analysen djup, där rättsfall, artiklar och kommentarer från de nationella regelverken ställs i relation till EU-direktivet.

Direktivet har tillägnats en del litteratur.⁸ En utmaning vid urvalet av denna litteratur är att direktivet genomgick betydande förändringar under utarbetandet, vilket innebär att äldre publikationer som baseras på tidigare utkast i stor utsträckning saknar relevans för direktivets slutgiltiga text. Dessutom är antalet vetenskapliga publikationer på engelska som behandlar de franska och tyska regelverken begränsat. Befintliga artiklar tenderar därtill att ha ett snävt fokus, exempelvis på lagstiftningens tillämpningsområde eller företagens praktiska

---

⁷ Valguarnera, ”Komparativ juridisk metod”, s 143.

⁸ Litteraturen som behandlar direktivet är omfattande och kan delas in i flera huvudsakliga teman. För en allmän rättslig analys samt kritiska perspektiv på direktivets utformning och syfte, se exempelvis Sinnig och Zetzsche (2024), Corgatelli (2024) och Schall (2024). Direktivets inverkan på specifika rättsområden, såsom avtalsrätt och konkurrensrätt, behandlas av bland andra Dadush m.fl. (2024), Pires (2024) och Veenbrink (2024). De förväntade ekonomiska effekterna och utmaningar vid implementering analyseras i rapporter av Jäger m.fl. (2023) samt Felbermayr och Friesenbichler (2024).

regelefterlevnad. Ett illustrativt exempel är studien *The Cumulative effect of due diligence EU legislation on SMEs*, som visserligen utvärderar data från tyska företag men saknar jämförelser med det franska regelverket och bortser från ekonomiska teorier. Trots dessa begränsningar har de mest relevanta studierna inkluderats i uppsatsen, i syfte att dels belysa de specifika problem respektive studie identifierar, dels skapa en mer samlad bild av forskningsläget.

1.4 Avgränsningar

Enligt direktivet följer skyldigheter avseende mänskliga rättigheter och miljöaspekter för stora företag som når upp till fastställda gränsvärden för omsättning och antal anställda. Syftet med uppsatsen är primärt att undersöka hur underleverantörer till dessa stora företag påverkas av direktivets krav på tillbörlig aktsamhet avseende miljömässig hållbarhet. De människorättsliga aspekterna behandlas därför inte i någon större utsträckning. Det är dock inte alltid enkelt att särskilja mänskliga rättigheter från miljörättsliga skyldigheter, eftersom de ofta är sammanflätade. Ett exempel där de båda aspekterna är föremål för en gemensam bedömning är rättsfallet Anton Foley m.fl. mot svenska staten, som är pågående i Nacka tingsrätt. I fallet yrkar Anton Foley m.fl. att svenska statens agerande gällande klimatet är otillräckligt, eftersom det påverkar kändarna särskilt hårt och grundar argumentet på rätten till liv och hälsa.⁹ Även om fallet inte behandlas ytterligare i uppsatsen, belyser det överlappningen mellan de miljörättsliga och människorättsliga aspekterna. Av den anledningen omnämns även mänskliga rättigheter skyldigheter i uppsatsen, eftersom det är relevant utifrån ett miljöperspektiv.

Direktivet ska införlivas i nationell rätt senast den 26 juli 2026 enligt artikel 37 i direktivet, i enlighet med artikel 288 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Någon särskild genomgång av svensk rätt görs inte inom ramen för uppsatsen, eftersom det ännu saknas ett nationellt lagförslag avseende implementeringen av direktivet.

1.5 Disposition

I första kapitlet introduceras läsaren till uppsatsens ämne, syfte och metod. Det ger en bakgrund till varför ämnet är viktigt och relevant, och introducerar de frågeställningar som studeras i de följande kapitlen. Läsaren kan förvänta sig att få en överblick över strukturen i uppsatsen och en förståelse för hur de olika kapitlen hänger samman och bidrar till att besvara forskningsfrågorna.

I det andra kapitlet presenteras en bakgrund till EU:s klimatarbete och de centrala begreppen som används i uppsatsen. Därutöver görs en genomgång av direktivets tillkomst, dess koppling

---

⁹ Anton Foley, ”Ansökan om stämning”, s 9.

till OECD:s riktlinjer och FN:s vägledande principer. Läsaren kan förvänta sig en beskrivning av de skyldigheter som direktivet ålägger företag, samt en diskussion om potentiella utmaningar och möjligheter med direktivets tillämpning.

I det tredje kapitlet jämförs EU-direktivet med fransk och tysk rätt i syfte att identifiera potentiella utmaningar vid tillämpningen av regelverken och de därav följande konsekvenserna för underleverantörer. I kapitlet presenteras en diskussion om likheter och skillnader mellan regelverken, samt en analys av hur dessa skillnader kan påverka företagens skyldigheter och ansvar.

I det fjärde kapitlet analyseras de juridiska och kommersiella implikationerna av ett företags val att fortsätta en affärsrelation i enlighet med direktivets krav när ett företag har identifierat och bedömt faktiska och potentiella negativa effekter i leverantörskedjan. I kapitlet analyseras specifikt hur avtalsgarantier och proportionerligt stöd kan användas för att hantera identifierade risker. Det är avgörande för att belysa den centrala spänningen mellan direktivets mål att säkerställa ansvarsfulla metoder i verksamhetskedjan och risken att skapa ohållbara ekonomiska bördor eller beroendeförhållanden för affärspartnern.

I det femte kapitlet undersöks de situationer när ett företag överväger uppsägning av affärsrelationen med en underleverantör på grund av bristande efterlevnad av hållbarhetskrav. Kapitlet belyser de juridiska och ekonomiska aspekterna av sådana beslut, samt de potentiella konsekvenserna för både företaget och underleverantören.

I det sjätte kapitlet undersöks den internationella aspekten av direktivets regler, särskilt när ett företag har en affärspartner utanför EU:s gränser. Kapitlet syftar till att belysa hur stater utanför EU har bedömt direktivets regler som ett övertramp av EU vad gäller dess påverkan på SMF utanför EU.

I det sjunde kapitlet sammanfattas uppsatsens resultat och ges förslag på förbättringar. Kapitlet innehåller en diskussion av de viktigaste resultaten från de föregående kapitlen, samt en analys av hur dessa kan bidra till en mer hållbar och ansvarsfull företagsamhet.

2. Direktivet och OECD

2.1 Skydda klimatet genom reglering

Människans aktiviteter driver planeten bortom de planetära gränserna (*eng.* planetary boundaries) för hållbar utveckling, vilket leder till både ekonomiska och miljömässiga konsekvenser. De höga nivåerna av koldioxidutsläpp äventyrar bland annat tillgången till färskvattenresurser, utnyttjandet av mark och orsakar störningar i ekosystemen.¹⁰ I sin årliga Global Risk-rapport har World Economic Forum upprepade gånger identifierat miljöfaror som den främsta riskfaktorn för den långsiktiga globala ekonomin under de senaste åren. Rapporten understryker att även efter Covid-19-pandemin och kriget i Ukraina, är miljön fortfarande den främsta ekonomiska utmaningen för den långsiktiga globala ekonomin.¹¹

En rapport från CarbonMajors visar att 122 av världens största producenter av fossila bränslen och cement är ansvariga för 72 % av de globala industriella koldioxidutsläppen sedan 1751.¹² Samma rapport fann att under perioden 2016–2022, efter Parisavtalets ingående, har 57 företag stått för 80 % av utsläppen från de studerade källorna inom fossilindustrin. Majoriteten av dessa företag har dessutom utökat sin produktion, vilket lett till ökade utsläppsnivåer.¹³ Perspektivet breddas i en analys från Wood Mackenzie, som konstaterar att olje- och gasföretag, när hela verksamhetskedjan (Scope 3) beaktas, är ansvariga för 80–95 % av de globala koldioxidutsläppen.¹⁴ Sammantaget visar studien på en hög koncentration av utsläpp hos ett begränsat antal företag. Den ekonomiska effekten av världens koldioxidutsläpp har kvantifierats i en studie av Bilal och Känzig. Studien visar att varje grads global uppvärmning korrelerar med en minskning av global BNP med 12 %. Studien beräknar även att den samhällseliga kostnaden per ton koldioxidutsläpp till 1 056 USD.¹⁵ I ett långsiktigt perspektiv uppskattar Task Force on Climate-related Financial Disclosures att den ackumulerade globala kostnaden för klimatförändringarna fram till år 2100 riskerar att uppgå till mellan 4,2 och 43 biljoner USD (*eng. trillion*).¹⁶

Utsläppsproblematiken är inte begränsad till det enskilda företaget utan till hela den globala marknaden. Det betyder att hela företags värdekedja, inte enbart slutprodukten, behöver

---

¹⁰ Rockström, et al. "Safe Operating Space for Humanity", s 26-28.

¹¹ World Economic Forum, "The Global Risks Report 2024", s 11.

¹² CarbonMajors, "About Carbon Majors".

¹³ CarbonMajors, "The Carbon Majors Database: Launch Report".

¹⁴ Wood Mackenzie, "Few oil and gas companies commit to Scope 3 net zero emissions as significant challenges remain".

¹⁵ Bilal, Känzig, "The Macroeconomic Impact of Climate Change: Global vs. Local Temperature".

¹⁶ Task Force on Climate-related Financial Disclosures, "Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures", s 3.

beaktas för att en korrekt bedömning av verksamhetens klimatpåverkan ska kunna ske. Mot denna bakgrund har rapporteringsstandarder utvecklats för att kategorisera utsläpp: Scope 1 omfattar direkta utsläpp, Scope 2 indirekta utsläpp från köpt energi, och Scope 3 övriga indirekta utsläpp i verksamhetskedjan.¹⁷ Särskilt utsläpp i Scope 3-rapporteringen belyser ansvaret i hela verksamhetskedjan, en kedja som enligt Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) förväntas utsättas för ökad instabilitet till följd av den globala uppvärmningen. Mot bakgrund av den framförda analysen blir en omställning inte meningsfull om ett företag endast externaliserar sina utsläpp till affärspartners; en hållbar ekonomi förutsätter att ansvaret omfattar hela verksamhetskedjan.¹⁸

Klimatförändringarnas konsekvenser blir alltmer påtagliga och de globala utsläppen utgör en fundamental risk för den globala ekonomin. I Sverige noterades en minskning av de nationella utsläppen med två procent under 2023, utveckling bröts emellertid under 2024 när utsläppen ökade.¹⁹ Spänningen mellan företagens skyldighet till tillbörlig aktsamhet avseende negativ påverkan och risken för överdriven riskeliminering i värdekedjan, tillsammans med den ökade betydelsen av hållbarhet, belyser den centrala utmaningen med fenomenet grönmalning (*greenwashing*). Grönmalning kan definieras som den process där ett företag genom sin marknadsföring och kommunikation framställer sin verksamhet, sina produkter eller tjänster som mer miljömässigt hållbara än vad de i själva verket är. Bristerna i regleringen utgör ett centralt problem eftersom den kan göra det möjligt för företag att framstå som hållbara utan att verksamheten som de bedriver faktiskt är det. En sådan situation leder till en felallokering av kapital, eftersom investerare och andra finansiella aktörer baserar sina beslut på vilseledande information, i stället för på faktisk miljömässig prestation. Detta riskerar att leda till en systematisk felallokering av kapital, där finansiella resurser styrs till verksamheter med betydande negativ miljöpåverkan istället för till genuint hållbara projekt.²⁰ Reglering som syftar till att stödja hållbara företag kan paradoxalt skapa incitament för grönmalning. När finansiellt stöd eller andra fördelar, såsom officiella certifieringar, kopplas till hållbarhetskriterier, uppstår en risk att företag uppfyller kraven enbart *pro forma* för att tillskansa sig oberättigade fördelar. Detta underminerar inte bara den övergripande

---

¹⁷ Naturvårdsverket, ”Beräkning enligt GHG Protocol eller ISO-standard”.

¹⁸ IPCC, ”Summary for Policymakers”, s 15.

¹⁹ Naturvårdsverket, ”Sveriges utsläpp och upptag av växthusgaser”.

²⁰ Nieto, Papathanassiou, ”Different shades of green: An analysis of the EU issuers’ disclosure regulation and its effectiveness on limiting ‘greenwashing’”, s 5-6.

omställningen till en hållbar ekonomi, utan medför även en förhöjd risk för de investerare och kreditgivare som förlitar sig på den missvisande informationen.²¹

EU har redan antagit regler för att stävja problemet med grönmalning. Med införandet av taxonomiförordningen har EU fastställt standardkrav för finansiella produkter som marknadsförs som miljömässigt hållbara investeringar.²² På samma sätt har EU genom direktivet om hållbarhetsrapportering (CSRD) fastställt en standard för hållbarhetsrapportering.²³

2.2 Terminologi

För att underlätta läsarens förståelse använder jag termerna *negativ miljöeffekt*, *negativ effekt*, *affärspartner* och *verksamhetskedja* i enlighet med definitionerna i artikel 3 i *direktivet*²⁴. Därutöver använder jag *företaget* för att benämna det företag som till följd av direktivet direkt åläggs skyldigheten om tillbörlig aktsamhet, alltså det större företaget i verksamhetskedjan. SMF används som den av EU reglerade definitionen.

I direktivet definieras en negativ miljöeffekt som en typ av negativ effekt. En negativ miljöeffekt definieras enligt bilagorna till direktivet, men kan för denna uppsats sammanfattas som en överträdelse av ett förbud eller en skyldighet som resulterar i mätbar miljöförstöring.²⁵ Exempel på mätbara miljöeffekter enligt bilagorna till direktivet är: skadliga förändringar av marken, förorening av vatten eller luft, skadliga utsläpp, överdriven vattenförbrukning, markförstöring samt annan påverkan på naturresurser. Dessutom omfattar den negativa miljöeffekten även förbjuden behandling av vissa ämnen, såsom kvicksilver och specifika regler gällande vissa kemikalier enligt internationella konventioner.²⁶

Enligt direktiv 2013/34/EU definieras gränsen mellan medelstora företag (SMF) och stora bolag utifrån strikta tröskelvärden. Ett bolag klassificeras som stort om det på balansdagen uppfyller minst två av följande tre krav: en balansomslutning över 43 miljoner EUR, en

---

²¹ Nieto, Papathanassiou, "Different shades of green: An analysis of the EU issuers' disclosure regulation and its effectiveness on limiting 'greenwashing'", s 12.

²² Förordning (EU) 2020/852/EU inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088, s 2–3.

²³ Direktiv 2022/2464/EU om ändring av förordning (EU) nr 537/2014, direktiv 2004/109/EG, direktiv 2006/43/EG och direktiv 2013/34/EU vad gäller företagens hållbarhetsrapportering, s 3.

²⁴ Direktiv 2024/1760/EU om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och förordning (EU) 2023/2859,

²⁵ Ibid. bilaga del 2.

²⁶ Ibid. artikel 3.

nettoomsättning över 50 miljoner EUR, eller ett genomsnittligt antal anställda över 250 under räkenskapsåret.²⁷

En affärspartner är en part som är antingen direkt eller indirekt kopplad till företaget. Den direkta affärspartnern har ett affärsavtal med företaget, där affärsavtalet rör företagets verksamhet, produkter eller tjänster, eller till vilken företaget tillhandahåller tjänster enligt led. En indirekt affärspartner bedriver affärsverksamhet som har anknytning till företagets verksamhet, men är inte en direkt affärspartner.²⁸ I uppsatsen används termen affärspartner för att beteckna såväl direkta som indirekta samarbetspartners. Begreppet omfattar den vidsträckt krets av aktörer i verksamhetskedjan som träffas av direktivets bestämmelser. Definitionen av SMF härrör från EU, men det bör noteras att tröskelvärdena för en SMF är lägre än för de företag som primärt omfattas av direktivet. Inom ramen för begreppet affärspartner inkluderas därmed även de underleverantörer som faller utanför den strikta SMF-definitionen. Termen omfattar således företag i verksamhetskedjan som påverkas indirekt av direktivet, oaktat om företaget exempelvis överskrider gränsvärdena för nettoomsättning som uppställs för medelstora företag.

Termen verksamhetskedja avser den verksamhet som bedrivs av ett företags affärspartner. Direktivet har två olika definitioner avseende termen verksamhetskedjan, beroende på om verksamheten är i tidigare eller senare led. Verksamhet i tidigare led ”har anknytning till det företagets produktion av varor eller tillhandahållande av tjänster, inbegripet utformning, utvinning, anskaffning, tillverkning, transport, lagring och leverans av råvaror, produkter eller delar av produkter och utveckling av produkter eller tjänster.”²⁹ Verksamheten i det senare ledet definieras som en affärspartner som ”[...] har anknytning till distribution, transport och lagring av en produkt från det företaget, om affärspartnern bedriver denna verksamhet för företaget eller för dess räkning [...]”.³⁰

2.3 Direktivet

2.3.1 Bakgrunden till direktivet

Direktivet antogs den 13 juni 2024 och bygger på principerna i de riktlinjer om tillbörlig aktsamhet för ansvarsfullt företagande som utarbetats av OECD. I dessa riktlinjer definierar OECD begreppet tillbörlig aktsamhet som en process i sex steg.

---

²⁷ Europeiska Unionen, ”SME definition” Hämtad 15 december, 2025. https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme-fundamentals/sme-definition_en

²⁸ Direktiv 2024/1760/EU, artikel 3.

²⁹ Ibid. artikel 3(1)(g)(i).

³⁰ Ibid. artikel 3(1)(g)(ii).

Även om OECD:s riktlinjer inte utgör en formell rättskälla inom EU-rätten är deras relevans central, eftersom direktivet uttryckligen hänvisar till dem som en grundläggande referensram. Direktivets skäl fem och sex fastställer kopplingen genom att referera till FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, vilka utgör den konceptuella grunden för OECD:s arbete. FN-principerna vilar på tre pelare: (i) statens skyldighet att skydda mot människorättskränkningar från tredje part, inklusive företag, (ii) företagens oberoende ansvar att respektera de mänskliga rättigheterna, och (iii) offrens tillgång till effektiva rättsmedel, både rättsliga och utomrättsliga, vid kränkningar.³¹

Direktivet kompletterar FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter genom att identifiera OECD:s riktlinjer som "[...] internationellt erkända ramar med praktiska åtgärder för tillbörlig aktsamhet som syftar till att hjälpa företag att identifiera, förebygga och begränsa faktiska och potentiella effekter i verksamheten, leveranskedjorna och andra affärsförbindelser samt redogöra för hur de hanterar sådana effekter."³²

Direktivet integrerar principen om dubbel materialitet (*double materiality*) i företagens skyldighet att iaktta tillbörlig aktsamhet. Denna princip består av två perspektiv som företaget måste beakta:

1. Hållbarhetsrisker (utifrån-in): Detta perspektiv handlar om hur hållbarhetsfrågor som klimatförändringar och miljöförstöring kan utgöra en finansiell risk för företagets verksamhet, ställning och resultat.
2. Negativa effekter (inifrån-ut): Detta perspektiv avser företagets egen negativa påverkan på miljö och mänskliga rättigheter genom sin verksamhet och värdekedja (s.k. *externalities*).

De företag som direkt omfattas av direktivet har således dubbel materialitet. Dels ska de identifiera och hantera de hållbarhetsrisker som hotar företaget, dels ska de identifiera, förebygga och hantera den negativa påverkan de orsakar i sin omvärld.³³

2.3.2 Kraven i direktivet

EU:s direktiv syftar till att ålägga företag ett aktsamhetsansvar för miljömässiga och sociala frågor i deras verksamhetskedjor. En grupp svenska storföretag, däribland Volvo, IKEA och Ericsson har i ett gemensamt uttalande välkomnat direktivet. I uttalandet framhåller de att en

---

³¹ United Nations Human Rights, "Guiding Principles on Business and Human Rights", s 6.

³² Direktiv 2024/1760/EU, s 2.

³³ Sinnig, Zetzsche, "The EU's Corporate Sustainability Due Diligence Directive: From Disclosure to Prevention of Adverse Sustainability Impacts in Supply Chains", s 2-3.

enhetlig EU-reglering är nödvändig för att skapa rättvisa konkurrensvillkor och säkerställa att företag tar ett större ansvar.³⁴

OECD:s riktlinjer etablerar sex grundpelare som direktivet inför: (i) införa tillbörlig aktsamhet i policyer och förvaltningssystem – artikel 7 i direktivet, (ii) identifiera och bedöma negativa effekter – artikel 9 i direktivet, (iii) förebygga, stoppa och begränsa negativa effekter – artikel 10 i direktivet, (iv) följa implementering och resultat – artikel 15 i direktivet, (v) kommunicera hur effekterna har beaktats – artikel 16 i direktivet, och (vi) erbjuda återgäldning för de lidande av effekten – artikel 12, och 29 i direktivet.³⁵ Således är tillbörlig aktsamhet inte en lista att kryssa av, utan ska istället vara en levande process inom företaget.³⁶

Direktivets regler tillämpas på företag bildade inom EU som i genomsnitt har fler än 1 000 anställda och en global nettoomsättning som överstiger 450 miljoner EUR. Reglerna omfattar även företag från tredjeland som genererat en nettoomsättning på över 450 miljoner EUR inom unionen.³⁷ Denna utformning ger direktivet en betydande extraterritoriell effekt, vilket grundar sig på två huvudsakliga mekanismer. För det första är direktivet, som ovan nämnt, direkt tillämpligt på vissa företag från länder utanför EU. För det andra, när ett företag väl omfattas av reglerna, sträcker sig dess skyldighet att utföra tillbörlig aktsamhet genom hela den globala verksamhetskedjan. Det innebär att samtliga affärspartner till företaget som faller in under direktivets regelverk, oavsett egen storlek eller geografiska position, påverkas av företagets skyldighet att agera tillbörligt aktsamt.

Kraven på att arbeta med tillbörlig aktsamhet börjar i artikel 7 i direktivet. Företaget ska enligt artikeln utveckla en policy för tillbörlig aktsamhet som beskriver de regler och principer som ska följas av både företaget och dess affärspartner. Policyn för tillbörlig aktsamhet ska även ange hur tillbörlig aktsamhet kontrolleras för efterlevnad och ska integreras inom företagets samtliga beslut.³⁸

Enligt artikel 9 i direktivet ska företaget identifiera och bedöma faktiska och potentiella negativa effekter. Åtgärder för att förebygga, begränsa, stoppa eller minimera de negativa effekterna ska prioriteras genom en bedömning baserad på deras allvarlighetsgrad och

---

³⁴ Arvid Nordquist, et al. ”EU:s direktiv om Corporate Sustainability Due Diligence – Sverige bör agera i linje med internationella ramverk”, s 1.

³⁵ Direktiv 2024/1760/EU, artikel 5(1).

³⁶ Crispim, ”Demystifying the Due Diligence Process under the 2023 OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct”, s 12.

³⁷ Direktiv 2024/1760/EU, artikel 2(1).

³⁸ Ibid. skäl 38.

sannolikhet. Allvarlighetsgraden är den primära faktorn och avser den negativa effektens skala, omfattning och eventuella oåterkalleliga karaktär. Detta innebär att en högst allvarlig men mindre sannolik negativ effekt ska prioriteras framför en mindre allvarlig men mer frekvent förekommande effekt.

När ett företag har identifierat en potentiell eller faktisk negativ effekt föreskriver artiklarna 10 och 11 i direktivet en skyldighet att vidta lämpliga åtgärder för att förebygga, stoppa eller minimera effekten. Valet av åtgärd ska vara proportionerligt och baseras på en bedömning av företagets egen inblandning i den negativa effekten och dess faktiska förmåga att utöva inflytande över den affärspartner som är involverad. Dessa skyldigheter är inte begränsade till företagets egen verksamhet, utan omfattar hela verksamhetskedjan.³⁹

Företaget kan behöva använda sig av avtalsgarantier för att förebygga eller begränsa negativa effekter.⁴⁰ Företagets ansvar sträcker sig dock enbart till att sträva efter garantier. För att agera i enlighet med direktivets regler om tillbörlig aktsamhet kan företaget behöva anpassa sina affärsplaner och strategier, förändra sina inköpsmetoder eller göra investeringar i stället för att kräva förändring av en affärspartner. Tillbörlig aktsamhet kan även innebära att företaget erbjuder sin affärspartner proportionellt stöd, särskilt i de fall när affärspartnern riskerar konkurs till följd av de kostnader som uppfyllandet av företagets krav medför.⁴¹ I det fall företaget inte kan minimera eller få en allvarlig negativ effekt att upphöra, kan det som sista utväg behöva säga upp en avtalsrelation.⁴²

Företaget ska övervaka effektiviteten av den tillbörliga aktsamheten i verksamhetskedjan som anges i direktivets artikel 15 minst en gång var tolfte månad, eller vid en betydande förändring som ändrar den nuvarande situationen i företaget.⁴³

Artikel 16 i direktivet innehåller även regler om hur informationen ska kommuniceras.

Företaget ska avhjälpa de negativa effekter det faktiskt har orsakat, vilket anges i artikel 12 i direktivet. Artikeln innebär att företaget är ansvarigt för att tillhandahålla hjälp för de negativa effekter som företaget ensamt eller gemensamt orsakat. Enligt artikel 27 i direktivet har medlemsstaterna möjlighet att utfärda böter eller sanktionsavgift för överträdelser av direktivets regler. Därutöver ger artikel 29 i direktivet den som lidit skada till följd av en negativ

---

³⁹ Direktiv 2024/1760/EU, skäl 44–45.

⁴⁰ Se närmare kap. 4.

⁴¹ Ibid. skäl 46.

⁴² Ibid. skäl 57.

⁴³ Ibid. skäl 61.

effekt möjlighet att erhålla ersättning. Möjligheten är förvisso begränsad, eftersom de negativa effekterna prioriteras utifrån allvarlighet och sannolikhet. En negativ effekt som är mindre betydande innebär alltså inte att företaget brustit i sin tillbörliga aktsamhet.⁴⁴

2.4 OECD:s riktlinjer

OECD:s riktlinjer har utvecklats i olika versioner sedan 1976, med den senast publicerade versionen från 2023. Regelefterlevnad av riktlinjerna medför både negativa och positiva konsekvenser för mänskligheten och planeten.⁴⁵ OECD:s riktlinjer utgör den grund för tillbörlig aktsamhet som direktivet grundas på. Riktlinjerna identifierar tillbörlig aktsamhet som främst en preventiv mångfacetterad process, ämnad att undvika negativa effekter, genom att förebygga, förmildra, undvika återupprepning och möjligtvis erbjuda gottgörelse.⁴⁶

OECD:s riktlinjer som är grunden till direktivet har utformat den riskbaserade tillbörliga aktsamheten. Eftersom företag inte kan identifiera alla negativa effekter och än mindre begränsa alla effekter, ska företaget prioritera de negativa effekter efter den skada de kan orsaka. Riktlinjerna definierar en unik riskbaserad tillbörlig aktsamhet.⁴⁷ Traditionell riskbedömning fokuseras på risken för företaget, beräknad utifrån sannolikhet och konsekvens. I stället definierar OECD en riskbaserad tillbörlig aktsamhet som utgår från allvarlighetsgrad och sannolikhet för negativ inverkan på omvärlden. Den riskbaserade bedömningen avser alltså påverkans allvarlighetsgrad, skadans omfattning och spridning samt dess reparerbarhet.⁴⁸

Att integrera tillbörlig aktsamhet enligt riktlinjerna innebär att företaget ska utarbeta, fastställa och förmedla företagets åtagande. Det innebär bland annat att företaget utfärdar sina egna riktlinjer för specifika risker och publicerar sin uppförandekod gällande hållbarhetsfrågor.⁴⁹ Riktlinjerna förutsätter även att policyer för tillbörlig aktsamhet implementeras i företagets förvaltningssystem och att beslutsfattare beaktar policyn i sitt arbete.⁵⁰

OECD:s riktlinjer förtydligar den riskbaserade identifieringen av risker med exempel på faktorer som sektorsspecifika, geografiska, produktspecifika och företagsspecifika risker som företaget stött på tidigare eller sannolikt kommer att möta. Därtill bör identifieringen utföras

---

⁴⁴ Direktiv 2024/1760/EU, skäl 80.

⁴⁵ Crispim, "Demystifying the Due Diligence Process under the 2023 OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct", s 3.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ OECD, "OECD due diligence guidance for responsible business conduct", s 22.

⁵⁰ Ibid. s 23.

varje gång företaget genomför en större förändring, exempelvis utvecklar en ny produkt eller arbetar med ett nytt land.⁵¹

Den riskbaserade tillbörliga aktsamheten innebär att företaget, baserat på riskernas prioritet, utvecklar planer för att bemöta identifierade risker. Företaget bör även använda sin position för att förmå sina affärspartners att stoppa eller minimera negativa effekter.⁵² Riktlinjerna ger exempel på hur företaget kan förhindra eller minimera faktiska effekter genom att ändra sitt affärssätt. Sådana ändringar kan exempelvis innefatta att: ändra transportvägar, inskaffa ny och bättre utrustning, införa nya interna policyer, erbjuda träning i att identifiera negativa effekter och riskindikationer, samt åtgärda systematiska problem.⁵³

OECD:s riktlinjer fastställer inte vilka krav som ställs på ett företag för att det ska bedömas ha vidtagit tillbörlig aktsamhet, men ger kontext, ett exempel och tillvägagångssätt för tillbörlig aktsamhet. För affärspartnern ger riktlinjerna ett förtydligande om vad som kan förväntas av företaget. Att tillbörlig aktsamhet är en riskbaserad process innebär att affärspartnern kan förvänta sig proportionerligt stöd vid risker. Samtidigt får inte tillbörlig aktsamhet leda till att ansvaret enbart läggs på affärspartnern, eftersom det också krävs att företaget förbättrar sina egna affärsrutiner. OECD:s exempel på åtgärder för att bemöta identifierade negativa effekter ger företaget en initial lista för att hjälpa den mindre affärspartnern. Därmed ger riktlinjerna en förståelse för direktivet, vilket företag kan utnyttja i sina affärsrelationer, i stället för att riskera att direktivet enbart blir en mekanisk checklista.

2.5 Tolkning av direktivet: grunden för fortsatt eller avslutat samarbete

Målet med direktivet är att integrera tillbörlig aktsamhet i företagets verksamhetskedja. En studie av Hanley, Samrau, Steglich och Thiele som analyserade de tyska reglerna, fann att tillbörlig aktsamhet ger en djupare förståelse för leverantörskedjan. Med meningsfull tillbörlig aktsamhet kan företag därmed bättre förstå sina risker i verksamhetskedjan, vilket även skapar en djupare förståelse för företagets leverantörer. Den tillbörliga aktsamheten gör således företag bättre förberett för störningar i verksamhetskedjan, utveckla nya kundkretsar, möjliggöra nya leveranskedjor, marknadsföra sitt rykte, optimera resursutvinning och öka effektiviteten.⁵⁴

---

⁵¹ OECD, ”OECD due diligence guidance for responsible business conduct”, s 25.

⁵² Ibid. s 30.

⁵³ Ibid. s 75.

⁵⁴ Hanley, Samrau, Steglich, Thiele, “The Cumulative effect of due diligence EU legislation on SMEs”, s 22-24.

Hanley m.fl. fann att många företag var osäkra på vad som efterfrågades av dem, eller hur riskanalysen skulle genomföras. I många fall skickade företagen samma frågeformulär till sina affärspartners oavsett industri eller geografisk plats. Osäkerheten om regelefterlevnad kan leda till onödiga kostnader för affärspartnerna. Ett annat identifierat problem med den tyska regleringen är att effekten av tillbörlig aktsamhet är beroende av den myndighet som granskar efterlevnaden. Ökade regleringar om hållbarhet medför ökad arbetsbörda inte bara för företaget, utan även för den myndighet som ska se till att regleringarna efterlevs.⁵⁵

Direktivet förväntas direkt omfatta cirka 6 000 EU-baserade företag och 900 icke-EU-baserade företag. Eftersom EU-företag ofta har en stor verksamhetskedja, finns det även många risker inom verksamhetskedjan. En studie av Felbermayr och Freisenbichler som studerade förekomsten av brott mot mänskliga rättigheter fann att de identifierade riskerna omfattade cirka 20 000 EU-företag. Ett företag har i genomsnitt 30 till 50 leverantörer, där ett större företag kan ha tusentals leverantörer.⁵⁶

Identifierar ett företag en affärspartner vars verksamhet medför en faktisk eller potentiell negativ påverkan är företaget primärt skyldigt att vidta åtgärder. Exempel på åtgärder kan vara att förebygga, stoppa eller begränsa denna påverkan. Endast om sådana åtgärder visar sig verkningslösa, eller om en lösning bedöms som utsiktslös, får företaget som en sista utväg avbryta affärsförbindelsen.

För att åtgärda identifierade risker i en affärspartners verksamhet kan ett företag behöva tillhandahålla riktat och proportionerligt stöd. Stödet ska ges mot bakgrund av affärspartners resurser, kunskap och begränsningar. Stödet kan innebära att företaget möjliggör tillgång till kapacitetsuppbyggnad, utbildning eller uppgradering av affärspartners förvaltningssystem. Om en affärspartner riskerar konkurs till följd av kostnaderna för att uppfylla företagets uppförandekod eller handlingsplan för en identifierad risk, kan det proportionerliga stödet exempelvis utgöras av direkt finansiering, lån till låg ränta, garantier för fortsatt anskaffning eller stöd för att säkra finansiering.⁵⁷ För att sådant ekonomiskt stöd ska bli aktuellt torde det dock krävas dels att stödet avser regelefterlevnad av företagets uppförandekod eller handlingsplan för de identifierade riskerna, dels att efterlevnadskostnaden medför en

---

⁵⁵ Hanley, Samrau, Steglich, Thiele, "The Cumulative effect of due diligence EU legislation on SMEs", s 24-25.

⁵⁶ Felbermayr, Freisenbichler, "Considerations for Member States Implementing the EU Supply Chain Regulation", s 23-24.

⁵⁷ Direktiv 2024/1760/EU, skäl 46.

överhängande risk för konkurs. I enlighet med artikel 20(2) i direktivet kan affärspartnern i stället kan erhålla statligt ekonomiskt stöd.

En affärspartner blir berättigad till proportionerligt stöd först när de ekonomiska kostnaderna för regelefterlevnad är så betydande att de medför en överhängande risk för konkurs. Ett rationellt företag beaktar även andra kostnader i samband med samarbetet. Förutsatt att kostnaderna är lägre än de för att hitta en ny affärspartner eller för att själv utveckla motsvarande kapacitet, fortsätter företaget samarbetet.

Ett företag ska i första hand prioritera ett fortsatt samarbete. Ett avbrytande av affärsförbindelsen får endast övervägas som en sista utväg och endast om rimliga förväntningar för att uppnå resultat saknas. Ett sådant beslut ska även innefatta ett avstående från nya samarbeten samt en plan för korrigerande åtgärder. Det bör noteras att denna möjlighet att avbryta en affärsförbindelse förutsätter att nationell rätt, i enlighet med direktivets krav, har implementerat regler som medger ett sådant agerande.⁵⁸

Det föreligger en risk att företag, för att undvika de ekonomiska kostnaderna för ett fortsatt samarbete, i stället väljer att missbruka möjligheten att avbryta en affärsförbindelse. Som en motvikt till denna risk stadgas principen att ett sådant avslutande måste stå i proportion till företagets egen inblandning i den negativa påverkan.⁵⁹

Regelefterlevnaden kan medföra betydande kostnader för en affärspartner, eftersom denne kan tvingas att investera i ny teknik och nya system, anställa ytterligare personal, avsätta ökade resurser för administration eller kompetensutveckla befintlig personal. För en mindre tillverkare kan sådana utgifter utgöra en svårhanterlig investering, särskilt om de inte motsvaras av ökad försäljning eller förbättrad effektivitet.

De nya kraven innebär en betydande ekonomisk utmaning för en mindre affärspartner, vilket som en sista utväg kan leda till tvingad nedläggning av verksamheten. Risken är att stödet tolkas restriktivt och därmed endast ges för regelefterlevnad i de fall när kostnaden samtidigt medför en risk för konkurs. En affärspartner som försöker uppfylla avtalsgarantier men inte uppförandekoden eller handlingsplanen, eller som trots kostnaderna inte går i konkurs men väsentligt försvagar sin förmåga att öka sin tillväxt, riskerar därför att falla utanför syftet med proportionerligt stöd enligt direktivet. Än värre, om företaget bedömer att affärspartnern på ett inadekvat sätt kan minimera allvarliga negativa effekter, kan det istället avbryta samarbetet. De

---

⁵⁸ Direktiv 2024/1760/EU, skäl 50.

⁵⁹ Ibid. skäl 53.

lämpliga åtgärder som direktivet exemplifierar i artikel 10(2)(e) och artikel 11(3)(f) om proportionerligt stöd bör därför inte vara uttömmande, utan även att företagets egen inblandning beaktas.

Direktivet kommer att innebära kostnader för företag och deras affärspartner som ska efterleva direktivets regler. När direktivet tillämpas på ett ändamålsenligt sätt och medför tillbörlig aktsamhet i företagets verksamhetskedja kan de negativa effekterna i verksamhetskedjan effektivt prioriteras och förebyggas. Resultatet blir att den negativa miljöpåverkan förebyggs eller upphör vilket främjar en hållbar ekonomi. Tillbörlig aktsamhet som avser risker gällande externa negativa effekter innebär att företaget beaktar sin verksamhetskedjas påverkan på klimatet, även om det inte direkt innebär en kostnad för företaget. Den externa effekten innebär inte att kostnaden är obefintlig, utan endast att företaget inte ensamt betalar den, och delar kostnaden med samhället.⁶⁰ Med direktivet ger EU företag och medlemsstater möjligheten att hänföra kostnader för externa negativa effekter till företagen. När dessa kostnader hänförs till den verksamhetskedja som orsakar skadan, främjas de andra aktörerna i stället, som inte längre behöver bära kostnaden för en annan verksamhetskedja.

Företaget har en mer fördelaktig position när det gäller att utöva inflytande över genomförandet av hållbarhetsåtgärder än deras mindre affärspartner. Företaget har i regel mer ekonomiska resurser. I direktivet görs inledande flera referenser till att företaget med lämpliga medel bör utöva sitt inflytande och därigenom öka chansen för att hantera identifierade och potentiella risker.⁶¹ Studien av Hanley m.fl. visar på två förhållanden. För det första tenderar företag som verkar nära slutkonsumenter, eller inom högriskbranscher såsom gruvdrift, vara mer positivt inställda till reglering som medför ett utökat företagsansvar. För det andra visar studien att just dessa företag även drabbas hårdare av konsumentbojkotter.⁶²

Direktivet medför även positiva möjligheter för ett SMF. En affärspartner som iakttar tillbörlig aktsamhet har bättre rykte än sina konkurrenter. Ryktet kan i sin tur leda till att potentiell arbetskraft lockas. Därutöver kan en affärspartner som utövar tillbörlig aktsamhet stärka sin egen konkurrensförmåga, genom att säkra nya avtal med ett större företag. Ett SMF som vanligtvis är mer regionalt förankrat har större incitament att bemöta miljökritik.⁶³

---

⁶⁰ Sinnig, Zetzsche, "The EU's Corporate Sustainability Due Diligence Directive: From Disclosure to Prevention of Adverse Sustainability Impacts in Supply Chains", s 4-5.

⁶¹ Direktiv 2024/1760/EU, skäl 45-49.

⁶² Hanley, Samrau, Steglich, Thiele, "The Cumulative effect of due diligence EU legislation on SMEs", 18.

⁶³ Ibid. s 16.

Reglering är ofta förenad med en risk för oavsiktliga konsekvenser, ett fenomen som bäst exemplifieras med resultatet av en studie från Abman, Lundberg, McLaren och Ruta som undersökte data från 101 utvecklingsländer. Studien visade en oavsiktlig effekt av förbudet mot barnarbete, nämligen en ökad förekomst av minderåriga arbetstagare (14–17-åringar) i vissa regioner, samtidigt som antalet inskrivna i skolan minskade.⁶⁴

2.6 Sveriges implementering

Direktivet är bindande enbart för svenska staten, alltså inte mot något företag eller fysisk person. Av artikel 288 i förordningen om europeiska unions funktionssätt ska direktivet införlivas i svensk rätt, vanligen genom lag eller förordning enligt 8 kap. 1 § regeringsformen.

I Sverige har en kommitté genom ett kommittédirektiv fått i uppdrag att utreda införlivningen av direktivet. Uppdraget ska redovisas senast den 16 december 2025. I kommittédirektivet anges att delar av direktivet förvisso är införlivade i svensk rätt, exempelvis regler inom skadeståndsrätt, miljörett, diskrimineringsrätt, arbetsrätt och straffrätt,⁶⁵ medan andra regler i direktivet inte återfinns i svensk rätt.

---

⁶⁴ Abman, Lundberg, McLaren, Ruta, “Child Labor Standards in Regional Trade Agreements: Theory and Evidence”, s 20-21.

⁶⁵ Dir. 2024:123, s 1, 5-6, 10.

3. Inspirationen från Tyskland och Frankrike

3.1 Bakgrund om det franska och tyska regelverket

Regleringen av företags externa miljöeffekter har huvudsakligen skett genom miljölagstiftning. Inom svensk aktiebolagsrätt utgår man från att företag bedrivs i vinstsyfte,⁶⁶ vilket styr företagsledningens beslut mot ekonomisk lönsamhet. Till skillnad från miljölagstiftningen ålägger bolagsrätten sällan företagsledningen att beakta externa effekter, utan fokuserar primärt på företagets lönsamhet. En externalitet kan därmed utgöra en fördel för det företag som orsakar den, men samtidigt en nackdel för samhället. Det ovan anförda utgör belägg att aktiebolagsrätten ger utrymme för att externa effekter kan vålla skada för tredje part.⁶⁷

EU har försökt att bemöta externaliteterna i verksamhetskedjor med fyra olika verktyg: internationella överenskommelser med andra stater; reglerad handel genom exempelvis definitionen av en miljömässigt hållbar investering,⁶⁸ och handel med utsläppsrätter,⁶⁹ redovisningskrav som exempelvis CSRD;⁷⁰ och sist förbud mot handel med en viss vara eller produkt.⁷¹

När det gäller direktivet om tillbörlig aktsamhet har EU hämtat inspiration från de regelverk som Tyskland och Frankrike infört om tillbörlig aktsamhet som är baserade på samma OECD:s riktlinjer.⁷² Trots många likheter skiljer sig emellertid regelverken åt. Den första skillnaden mellan direktivet och de båda regelverken är vilka företag som omfattas av dem. De tyska reglerna gäller för alla företag oavsett företagsform, medan de franska reglerna gäller för aktiebolag (*sociétés anonymes*).⁷³

Det franska regelverket ställer, till skillnad från direktivet och det tyska regelverket, krav på antingen 5 000 anställda i Frankrike eller 10 000 anställda utomlands. EU-direktivets tillämpningsområde är bredare och innebär att det även omfattar franska företag som inte har omfattats av den franska regleringen. I likhet med den franska modellen, som kräver en s.k.

---

⁶⁶ 3 kap. 3 § Aktiebolagslag (2005:551).

⁶⁷ Sinnig, Zetzsche, "The EU's Corporate Sustainability Due Diligence Directive: From Disclosure to Prevention of Adverse Sustainability Impacts in Supply Chains", s 4-5.

⁶⁸ Direktiv 2020/852/EU, Artikel 3.

⁶⁹ Direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG.

⁷⁰ Direktiv 2022/2464/EU.

⁷¹ Sinnig, Zetzsche, "The EU's Corporate Sustainability Due Diligence Directive: From Disclosure to Prevention of Adverse Sustainability Impacts in Supply Chains", s 6.

⁷² Ibid. s 15.

⁷³ Ibid. s 8, 10.

uppförandekod,⁷⁴ har EU inspirerats av kravet om en uppförandekod, vilket även har en motsvarighet i de tyska reglernas krav på ett riskhanteringssystem.⁷⁵

Direktivet liknar till stor del det tyska och franska regelverket avseende hur företag ska hantera identifierade risker. Kravet på att upprätta en plan för att förebygga potentiella risker, kommer från den franska lagstiftningen.⁷⁶ Enligt direktivet ska avtalsrelationen med en affärspartner som inte kan följa reglerna kunna sägas upp, samtidigt som möjligheten att ingå nya avtal med affärspartnern begränsas. Möjlighet att begränsa framtida avtal har inspirerats av det tyska regelverket. Till skillnad från det tyska regelverket inför direktivet dessutom ett krav på att företaget ska rapportera till den övervakande myndigheten,⁷⁷ och ange skälen till varför ett avtal avbryts.⁷⁸ Anledningen med rapporteringskravet är att minimera risken för att företag missbrukar direktivet som en förevändning för att avsluta avtalsrelationer på felaktiga grunder. Företaget skulle annars kunna använda direktivet för att avsluta ofördelaktiga avtal. Direktivet kräver att företaget, innan avtalet sägs upp, gör en prognos om huruvida skadan blir större genom att avbryta avtalet, vilket endast är underförstått i det tyska regelverket.⁷⁹ Detta problem diskuteras närmare i kapitel 5.

De stora likheterna mellan direktivet och de tyska och franska regelverken återfinns i hanteringen av kompensation för en negativ effekt. Direktivet går utöver de båda regelverken genom att utveckla och utvidga möjligheterna för de lidande av en negativ effekt. Företaget är ansvarigt för sin verksamhetskedja, även om effekten är orsakad av en affärspartner. De tyska reglerna kräver endast att den negativa effekten ska upphöra och den lidande av effekten ges därför ingen möjlighet att söka kompensation. Reglerna om skadestånd till den lidande inspirerades därför i stället av de franska reglerna.⁸⁰ Direktivets regler utökar även möjligheten för tredje man att anmäla företaget för brister i sin tillbörliga aktsamhet, till skillnad från de tyska reglerna som inte ger tredje man möjlighet att anmäla bristande regelefterlevnad.⁸¹

---

⁷⁴ se även kap. 3.3.

⁷⁵ Sinnig, Zetsche, "The EU's Corporate Sustainability Due Diligence Directive: From Disclosure to Prevention of Adverse Sustainability Impacts in Supply Chains", s 16-17.

⁷⁶ Se även kap. 2.3.2.

⁷⁷ Sinnig, Zetsche, "The EU's Corporate Sustainability Due Diligence Directive: From Disclosure to Prevention of Adverse Sustainability Impacts in Supply Chains", s 23-25.

⁷⁸ Direktiv 2024/1760/EU, artikel 11(7).

⁷⁹ Sinnig, Zetsche, "The EU's Corporate Sustainability Due Diligence Directive: From Disclosure to Prevention of Adverse Sustainability Impacts in Supply Chains", s 26.

⁸⁰ Ibid. s 27,35.

⁸¹ Ibid. s 30.

EU:s införande av direktivet är ett regelverk som säkerställer lika villkor för alla stora företag som är verksamma på EU-marknaden, inte bara för dem som är baserade i Frankrike och Tyskland.⁸² Med införlivandet av direktivet utökas den tillbörliga aktsamheten över hela EU samtidigt som det säkerställs att företag konkurrerar på samma villkor. EU-direktivet kombinerar aspekter från båda regelverken, vilket bidrar till en gemensam förståelse för tillbörlig aktsamhet. Denna kombination stärker tillbörlig aktsamhet genom att integrera den tyska och franska modellen för regelefterlevnad, som innefattar både skadeståndsansvar och en tillsynsmyndighet med sanktionsbefogenheter.

I kapitlet har hittills de franska och tyska reglerna jämförts med direktivet för att identifiera likheter och skillnader. Det har etablerats att såväl de franska som de tyska regelverken, liksom direktivet, har tröskelvärden för att direkt omfattas av kraven och inför krav på tillbörlig aktsamhet. Eftersom de franska och tyska regelverken uppvisar likheter med direktivet, kan de praktiska konsekvenserna av direktivets bestämmelser analyseras med hjälp av en jämförande metod.

3.2 Utmaningar gällande lagens tillämpningsområde

Regelverken *Loi de Vigilance* i Frankrike och *Lieferkettengesetz* i Tyskland är redan etablerade i respektive land med befintlig domstolspraxis. Rättsfallen möjliggör en analys av de praktiska konsekvenserna av tillbörlig aktsamhet, särskilt inom de områden där regelverken har likheter med direktivet. Det första problemet är att identifiera företag som omfattas av reglerna. I likhet med direktivet krävs att företag som omfattas av de franska reglerna uppfyller följande kriterier: (i) registrering i Frankrike, (ii) föreskriven form för bolagsbildning och (iii) att uppfylla av ett visst antal anställda.⁸³ I direktivet finns liknande krav, som beskrivs i artikel 2, med bestämmelser som omfattar: (i) att vara registrerad i ett medlemsland, (ii) föreskriven bolagsform, (iii) ett visst antal anställda, och (iv) omsättning över tröskelvärde. Det tyska regelverket om leverantörskedjor innehåller liknande bestämmelser, regelverket är tillämpligt på företag som uppfyller kriterier för antal anställda och med säte eller kontor i Tyskland.⁸⁴

Det första problemet med tillämpningsområdet är svårigheten att identifiera antalet anställda, särskilt efter fusioner och förvärv. Problemet med att identifiera antalet anställda ledde två franska ideella föreningar att försöka identifiera företag som omfattas av de franska reglerna

---

⁸² Hanley, Samrau, Steglich, Thiele, "The Cumulative effect of due diligence EU legislation on SMEs", s 24.

⁸³ Savourey, Brabant, "The French Law on Duty of Vigilance: Theoretical and Practical Challenges Since its Adoption", s 142.

⁸⁴ § 1 Lieferkettengesetz.

med hjälp av offentliga uppgifter. Föreningarna kom fram till att 27 % av de företag som omfattades av lagen inte hade publicerat någon rapport, trots att de omfattades av de franska reglerna. De båda föreningarna begärde därför att det franska ekonomi- och finansministeriet skulle offentliggöra vilka företag som omfattades av reglerna. Enligt en rapport från en underkommitté vid det franska ekonomi- och finansministeriet bedömdes det emellertid vara omöjligt att skapa en tillförlitlig lista över vilka företag som omfattades av lagstiftningen.⁸⁵

Problemet med att identifiera det företag som omfattas illustreras av målet FIDH m.fl. mot Suez. I målet väckte föreningarna talan mot Suez med anledning av en vattenförorening. Till följd av Suez komplexa organisationsstruktur, som omfattade ett stort antal dotterbolag, avslogs målet på grund av att kändarna inte kunde identifiera det specifika bolaget som var skyldigt att utföra tillbörlig aktsamhet.⁸⁶ Således påvisar detta fall en potentiell risk för direktivets tillämpningsområde, nämligen att det kan vara svårt att utkräva ansvar i komplexa bolagsstrukturer. Om det inte går att identifiera vilket företag som är ansvarigt för en skada, försvåras möjligheten att få rättvisa för de lidande av en negativ effekt. Det riskerar även leda till att företag inte anser sig ansvariga för sina handlingar, vilket kan medföra att de inte vidtar tillräckliga åtgärder för att förhindra skador. I artikel 6(1) i direktivet förtydligas att moderföretaget kan fullgöra den tillbörliga aktsamheten åt sina dotterföretag, samtidigt som dotterföretagen inte befrias från sitt ansvar gentemot den skadelidande eller en kontrollerande myndighet. Vidare kan moderföretag under vissa förutsättningar undantas från direktivets tillämpningsområde enligt artikel 2(3), vilket ytterligare komplicerar identifieringen av ansvar.

Lagstiftaren har som ambition att främja ansvarsfullt företagande genom reglerna om tillbörlig aktsamhet. Denna ambition möter dock betydande utmaningar vid implementeringen. Detta exemplifieras av händelserna i Frankrike, där landets ekonomi- och finansministerium fann det omöjligt att skapa en tillförlitlig förteckning över de företag som omfattades av den nationella lagen. Denna brist på transparens skapar en påtaglig risk för att företag undgår sitt ansvar. Konsekvensen blir att negativa effekter, som skulle ha förhindrats, i stället drabbar aktörer i verksamhetskedjan.

I artikel 6 i direktivet görs ett försök till att lösa problemet med att identifiera ansvarigt företag. Enligt artikel 6.1 kan ett moderföretag i en koncern fullgöra skyldigheterna gällande tillbörlig aktsamhet för sina dotterföretag. Trots detta är problemet med att identifiera ansvar fortfarande

---

⁸⁵ Savourey, Brabant, "The French Law on Duty of Vigilance: Theoretical and Practical Challenges Since its Adoption", s 142-143.

⁸⁶ Cour d'appel de Paris, Pôle 5 - Chambre 12, 18 juni 2024, n° 23/10583.

inte helt löst. Att fastställa antalet anställda och omsättning kan fortfarande vara svårt, särskilt i koncerner som genomgått många företagsförvärv.

3.3 Utmaningar gällande implementeringen av tillbörlig aktsamhet

I en nyligen utförd studie från Savourey och Brabant har författarna identifierat att de franska reglerna om tillbörlig aktsamhet leder till en ökad medvetenhet i företagen om miljöhänsyn i affärsverksamheten och verksamhetskedjan. Resultatet tyder också på att företag brister i engagemang och förståelse för målen med en uppförandekod. Följaktligen uppfattar företag uppförandekoden som en ren formalitet. Affärspartnerna identifierade ofta bristande uppförandekoder, framför allt gällande otillräckligt samråd och bristande transparens. Affärspartnerna hade även framfört att riskkartläggningen är för generisk, med åtgärder som saknar detaljer. Enligt Savourey och Brabant kan detta bero på kommunikationsmediet eller osäkerheten i erbjudandena till affärspartnern.⁸⁷

Direktivet adresserar de risker och problem som lyfts fram av franska företag. För att minska dessa risker föreskrivs i direktivets artikel 7 att företag som omfattas ska utveckla en uppförandekod i samråd med berörda parter och uppdateras regelbundet. Denna kod ska sedan utvidgas till att omfatta affärspartners.⁸⁸ Det är emellertid en förutsättning för en effektiv tillämpning att både en svensk tillsynsmyndighet och företaget har en gemensam förståelse för uppförandekodens mål. I avsaknad av detta finns en ökad risk för en ytlig tillämpning, där uppförandekoden enbart blir en formalitet. Genom artikel 13 har EU förtydligat kraven i direktivet i syfte att åtgärda den formalism som observerats i de franska regelverken. Den tvetydighet och osäkerhet som präglat riskanalyserna har lett till att större affärspartner har använt sig av standardiserade frågeformulär gentemot sina affärspartners, vilket resulterat i en bristande tillämpning av riskbaserade principer och lämplighetsbedömningar.⁸⁹

Direktivet förtydligar att företag ska samarbeta med sina affärspartners för att utveckla en uppförandekod. Detta samarbete kan öka en affärspartners vilja att efterleva kraven i koden och leda till en bättre anpassad uppförandekod. Genom att dra lärdom av de franska regelverken får företaget en bättre möjlighet att planera för negativa effekter, vilket minskar kostnaderna för företaget och möjliggör ett mer anpassat stöd till affärspartnern.

---

⁸⁷ Savourey, Brabant, "The French Law on Duty of Vigilance: Theoretical and Practical Challenges Since its Adoption", s 146-147.

⁸⁸ Direktiv 2024/1760/EU, artikel 7.

⁸⁹ Hanley, Samrau, Steglich, Thiele, "The Cumulative effect of due diligence EU legislation on SMEs", s 25.

Det företag som är skyldigt att tillämpa den tillbörliga aktsamhet som föreskrivs i direktivet kommer utan tvekan att ställas inför utmaningen med konkurrerande rättsliga krav. Direktivet omfattar såväl mänskliga rättigheter som miljöaspekter, vilka ibland står i konflikt med varandra. Denna konflikt behandlades nyligen i målet ECCHR m.fl. mot EDF angående tillbörlig aktsamhet vid anläggandet av en vindkraftspark. Målet rörde specifikt konflikten mellan anläggandet av vindkraftsparken, i syfte att uppnå miljömässiga mål, och den befintliga ursprungsbefolkningen. I fallet ålade Cour d'appel de Paris företaget att upprätta en plan för sin tillbörliga aktsamhetsbedömning för projektet.⁹⁰ Rättsfallet visar att direktivet inte bara är en samling regler utan även en ram för att hantera komplexa etiska och juridiska frågor. Det exemplifierar att företag måste beakta och balansera båda delarna och att det inte är tillräckligt att enbart iaktta tillbörlig aktsamhet i fråga om miljön.

En studie av Hanley, Samrau, Steglich och Thiele visar att affärspartnern har svårt att effektivt hantera de ökade kraven på hållbarhet. Enligt studien beror det ofta på bristen på interna resurser och expertis, vilket hindrar företagen från att ta fram nödvändiga rapporter och certifieringar. Affärspartnerns oförmåga att tillhandahålla all den ökade icke-finansiella informationen kan leda till minskade affärsmöjligheter, särskilt i kontakter med större företag. Situationen förvärras av de begränsade personalresurserna i SMF, vilket tvingar ledningen att avsätta mer tid för regelefterlevnad istället för affärsverksamheten. Studien drar slutsatsen att regelefterlevnadskostnaden för en affärspartner beräknas vara dubbelt så hög som för företaget.⁹¹

3.4 Utmaningar gällande skadeståndstalan

Enligt direktivets artikel 29 är ett företag skadeståndsskyldigt om det brister i sina skyldigheter enligt artikel 10 eller 11 avseende begränsning av faktiska eller potentiella negativa effekter. Talerätten utvidgas till att omfatta alla juridiska och fysiska personer med intressen som skyddas av nationell lagstiftning. Denna utvidgning av talerätten liknar den franska rättsliga ramen, som ger "any person with standing"⁹² rätt att begära skadestånd. I Frankrike visar rättspraxis att majoriteten av dessa civilrättsliga förfaranden inleds av ideella organisationer och fackföreningar med begränsad finansiell kapacitet. För att lära av dessa brister kräver direktivet att medlemsländerna utser en tillsynsmyndighet med befogenhet att utkräva sanktioner. Denna myndighet ska även hantera frågan om informationsasymmetri, när

---

⁹⁰ Cour d'appel de Paris, Pôle 5 - Chambre 12, 18 juni 2024, n° 21/22319.

⁹¹ Hanley, Samrau, Steglich, Thiele, "The Cumulative effect of due diligence EU legislation on SMEs", s 15-16.

⁹² Savourey, Brabant, "The French Law on Duty of Vigilance: Theoretical and Practical Challenges Since its Adoption", s 149.

information undanhålls för att skydda affärshemligheter.⁹³ Tillsynsmyndigheten anses vara bättre positionerad för att identifiera överträdelser och har större ekonomiska resurser vilket medför två konsekvenser för en affärspartner. För det första får affärspartnern en laglig möjlighet att söka kompensation för negativa effekter som orsakats av ett annat företag, vilket bidrar till att internalisera externa effekter. För det andra skapar det ett incitament för det berörda företaget att säkerställa att dess affärspartners följer uppförandekoden, i syfte att undvika sanktioner från tillsynsmyndigheten eller stämningar från privata aktörer.

Enligt artikel 9 i direktivet väcker den riskbaserade tillbörliga aktsamhetsprocessen frågor om hur ett företag ska prioritera mellan konkurrerande skyldigheter, i synnerhet när mänskliga rättigheter ställs mot miljöaspekter.⁹⁴ Det kan förutses att miljöhänsyn marginaliseras i sådana konflikter. Denna olösta problematik understryker komplexiteten i att navigera mellan konkurrerande skyldigheter. För att skadestånd ska kunna utgå måste företaget ha brustit i sin tillbörliga aktsamhet. Eftersom riskerna prioriteras, uppstår frågan om en domstol kan neka skadestånd på den grunden att företaget har prioriterat den skadelidande lågt. Denna fråga kommer att lösas genom att rättspraxis successivt utvecklar en bedömningsmodell för hur de olika aspekterna av den riskbaserade tillbörliga aktsamheten ska vägas mot varandra.

---

⁹³ Ibid. s 150.

⁹⁴ Schall, "The CSDDD: Good Law or Bad Law?", s 2.

4. När företaget fortsätter arbetet

4.1 Viljan att fortsätta arbetet

I enlighet med rättsekonomisk teori kommer ett rationellt företag kommer att sträva efter att maximera sin vinst och minimera sina kostnader. Svensk lag presumerar företagets vinstintresse genom 3 kap. 3 § aktiebolagslagen. I relation till direktivet innebär detta att företagets rationalitet kommer att styras av en kostnads-nyttoanalys, där kostnaderna för tillbörlig aktsamhet balanseras mot den reducerade risken för negativ publicitet, böter och skadestånd.

Direktivets regler erbjuder en möjlighet att avsluta en avtalsrelation med en affärspartner, vilket riskerar att ge incitament till affärspartnern att dölja potentiella negativa effekter. Om en affärspartner är öppen med miljörisker riskerar det att leda till att företaget avslutar affärsrelationen för att undgå direktivets krav om stöd och minimera sin egen risk för exempelvis skadeståndstalan enligt artikel 29 i direktivet. Att dölja brister i den tillbörliga aktsamheten riskerar därför att uppfattas av affärspartnern som att skydda sitt egna affärsintresse.⁹⁵ Detta incitament att dölja information skulle dock kunna motverkas genom en noggrann utformning av garantier och proportionerligt stöd som kan ges till affärspartnern, samt genom hur den övergripande avtalsrelationen hanteras.

I kapitlet presenteras en djupare analys av garantier, proportionerligt stöd och tolkningsproblem gällande direktivet utöver de som presenteras i kapitel 2.5.

4.2 Ökade krav på SMF

4.2.1 Garantier

I en studie från Dadush, Schönfelder och Braun, som analyserade utnyttjandet av avtalsgarantier från tyska företag i samband med tillbörlig aktsamhet presenterades två problem. I studien definierades en avtalsgaranti som ett statiskt, ensidigt och i praktiken orealistiskt löfte från leverantören där denne försäkrar köparen att den alltid är i fullständig regelefterlevnad med uppförandekoden och att inga problem med mänskliga rättigheter finns eller kommer att uppstå i leveranskedjan.⁹⁶ Det första problemet var att avtalsgarantier användes för att ålägga motparten ansvaret för att upprätthålla standarden i hela leveranskedjan och att garantera att det aldrig kommer vara negativa effekter i verksamhetskedjan.

---

⁹⁵ Dadush, Schönfelder, Braun, "Complying with Mandatory Human Rights Due Diligence Legislation Through Shared-Responsibility Contracting: The Example of Germany's Supply Chain Act (LkSG)", s 14.

⁹⁶ Ibid. s 3.

Utmaningen är att det inte kan presumeras att verksamhetskedjan är fri från negativa effekter, trots vad affärspartnern garanterar ensidigt utan stöd från företaget. Det andra problemet, till följd av det första, är att genom att utnyttja sin förhandlingsstyrka uppmuntrar företaget sin affärspartner att dölja problem för att undvika att förlora avtal, vilket leder till en ökad risk. Bestämmelser som föreskriver ett ensidigt ansvar, ignorerar den berörda affärspartnerns affärssätt och förvärrar problemen om ingen hjälp ges. De typiska avtalsvillkor som identifierades ålägger en affärspartner ensidigt ansvar när de: (i) tvingar en garanti för att affärspartner alltid kommer att följa det berörda bolagets uppförandekod, (ii) ensidigt ålägger affärspartnerns ansvar i händelse av överträdelse av uppförandekoden, och (iii) berättigar företagets rätt att säga upp avtalet om det visar sig att affärspartnern har haft en negativ effekt.⁹⁷

En affärspartner försöker vanligtvis upprätthålla långsiktiga relationer med underleverantörer i sin verksamhetskedja. Samtidigt är det vanligt att ett SMF har begränsade personalresurser, bristande juridisk expertis och tidsmässiga begränsningar, vilket leder till att affärspartnern kan komma att ingå avtal med liten medvetenhet eller uppföljning av avtalets innebörd i ett försök att behålla eller anskaffa nya avtal. I en studie av Hanley, Samrau, Steglich och Thiele presenterades risken att företaget utnyttjar bristerna hos affärspartnern, för att öka sin dominans och sitt inflytande i affärsrelationen. Resultatet av företagets ökade dominans och inflytande i affärsrelationen kan innebära en ökad affärsmässig risk för affärspartnern.⁹⁸

Reglerna om tillbörlig aktsamhet är inte avsedda att överföra ansvaret på affärspartnerna. I OECD:s riktlinjer citeras följande: "Each enterprise in a business relationship has its own responsibility to identify and address adverse impacts."⁹⁹ Det är uppenbart att de tyska företagens avtalsvillkor som beskrivs i studien av Hanley m.fl. inte överensstämmer med de bakomliggande riktlinjerna. Liknande, i skäl 66 till direktivet anges att tillhandahållandet av avtalsgarantier inte får avse att överföra ansvaret för tillbörlig aktsamhet till affärspartnern, att automatiskt göra avtalet ogiltigt, eller att enbart använda avtalsgarantier för att uppfylla tillbörlig aktsamhet.¹⁰⁰

Vid en tolkning av direktivet blir innebörden därför bli att företaget ej kan ålägga sin affärspartner ensidigt ansvar, utan att även ta hänsyn till affärspartnerns möjlighet att faktiskt

---

⁹⁷ Dadush, Schönfelder, Braun, "Complying with Mandatory Human Rights Due Diligence Legislation Through Shared-Responsibility Contracting: The Example of Germany's Supply Chain Act (LkSG)", s 3-4.

⁹⁸ Hanley, Samrau, Steglich, Thiele, "The Cumulative effect of due diligence EU legislation on SMEs", s 26.

⁹⁹ OECD, "OECD due diligence guidance for responsible business conduct", s 17.

¹⁰⁰ Dadush, Schönfelder, Streibelt, "What the EU Corporate Sustainability Due Diligence Directive Says About Contracts", s 11.

uppfylla avtalsvillkoren, eller företagets eget affärssätt.¹⁰¹ Presumtionen må förvisso vara att affärspartnern kan uppfylla utlovade avtalsgarantier, *pacta sunt servanda*. Samtidigt innebär en rättsföljd där avtalet avbryts på grunden att den utlovade avtalsgarantin brustit en ökad risk att direktivet regler orsakar större skada på miljön, genom att negativa eller potentiellt negativa effekter i stället döljs av affärspartnern för företaget.

4.2.2 Proportionerligt stöd

EU har i direktivet uppmärksammat problem för den mindre affärspartnern i verksamhetskedjan med de ökande kostnaderna och därför infört regler om att företaget ska ge proportionerligt stöd till sin affärspartner. Bestämmelserna i artikel 10 och 11 innebär att företaget huvudsakligen bär kostnaderna för de ökade kraven och åtgärder som direktivet inför. Affärspartnern har ofta inte samma resurser i jämförelse med företaget och risken är att de annars går i konkurs av de nya kraven.

Företag som uppvisar motvilja att erbjuda stöd eller erbjuder för lite stöd till sin affärspartner förvärrar affärspartnerns incitament att dölja information. Problemet har ingen enkel lösning, i en ekonomisk studie av Johnsen och Lacoste som undersöker inflytandet av ett företag i en verksamhetskedja visar att högre beroende leder till minskat nyskapande, vilket stävjar företagets produktutveckling.¹⁰² Studien är relevant eftersom den analyserar dynamiken i maktobalanser och konflikter i asymmetriska leverantörsrelationer, vilket speglar det typiska förhållandet mellan företaget och deras affärspartners i verksamhetskedjan. Studien ger en värdefull teoretisk bakgrund för att analysera de relationsmässiga utmaningar och konsekvenser som direktivet medför för affärspartnern, utöver de rent juridiska kraven.

Nyskapande är viktigt för ekonomin, eftersom det bland annat finns ett samband mellan patent och ekonomisk tillväxt.¹⁰³ Effekten blir alltså att om affärspartnern kräver för mycket stöd för att överleva minskar deras egen produktutveckling.

En annan aspekt till följd av kravet på proportionerligt stöd är att potentiella negativa effekter försämrar företagets konkurrensmöjligheter. När företaget väljer affärspartner, bör det välja den affärspartner som kräver minst stöd, på så vis signalerar affärspartner att den dels är det mindre kostsamma alternativet för företaget, dels att de är det hållbara alternativet.

---

¹⁰¹ Dadush, Schönfelder, Streibelt, "What the EU Corporate Sustainability Due Diligence Directive Says About Contracts", s 11.

¹⁰² Johnsen, Lacoste, "An exploration of the "dark side" associations of conflict, power and dependence in customer-supplier relationships", s 88.

¹⁰³ Atun, Harvet, Wild, "Innovation, Patens and Economic Growth", s 11.

Företaget behöver hitta en balans i proportionellt stöd till sin affärspartner. Om företaget erbjuder sin affärspartner möjlighet till framtida stöd, kan företaget uppmuntra transparens. Incitament till transparens kan i sin tur leda till att företaget även underlättar deras egen tillbörliga aktsamhet och sänker sina egna kostnader. Företaget måste en hitta balans i att erbjuda proportionerligt stöd. Att erbjuda stöd ger incitament till transparens och att negativa effekter faktiskt upptäcks och ges möjlighet att förebyggas, samtidigt som det riskerar att göra affärspartnern helt beroende av företaget.

Samarbetet inom verksamhetskedjan kan även möjliggöra att de lokala och mindre företagen får tillgång till innovativ teknologi. I Dubey:s studie presenteras att ett samarbete inom verksamhetskedjorna minskade återvinningskostnaderna med 35 procent för Electrolux, Sony och Braun. Samma studie visar att samarbete kan öka företagets egen vinst, både direkt och indirekt, genom att investera i och implementera mer hållbara processer. Ett företag kan alltså erbjuda hållbara processer, teknologier, produkter, energieffektiva system och tekniker för att spara energi som proportionerligt stöd, vilket även ökar konkurrenskraften för både företaget och affärspartnern i verksamhetskedjan.¹⁰⁴

4.2.3 Konflikten med direktivets regler

Reglerna i direktivet medför inte enbart utmaningar med avvägning, tolkning och tillämpning, utan även med prioritering av de olika regler. Den första konflikten med direktivet är att företag drivs i vinstsyfte, vilket är i direkt konflikt med direktivets regler som innebär en kostnad för regelefterlevnad.¹⁰⁵ Ett motargument är att företag med vinstsyfte är bättre lämpade för en mer ekonomiskt avvägd lösning med ett flexibelt regelverk. Företag kommer troligen att finna en balans i att förebygga negativa effekter och skapa ekonomiskt värde. Direktivet är tydligt med att potentiella negativa effekter prioriteras efter en riskbaserad analys. Därutöver förväntas EU kommissionen utfärda riktlinjer och vägledning som ger företagen stöd i hur en potentiell eller faktisk negativ effekt förebyggs, enligt direktivets artikel 19.

Den andra konflikten kretsar kring samarbetskravet i direktivet. Domstolens praxis kommer sannolikt att bli avgörande för att klargöra gränsdragningen av direktivets regler, särskilt kravet att företag om lämpligt ska samarbeta med andra parter för att förebygga negativa effekter. Denna samarbetskyldighet skapar emellertid en överlappning med konkurrenslagstiftningen.¹⁰⁶ Begränsat samarbete tillåts inom direktivets regler och

---

¹⁰⁴ Dubey, et al. "Sustainable supply chain management: framework and further research directions", s 1121.

¹⁰⁵ Corgatelli, "The Corporate Sustainability Due Diligence Directive: Outstanding Issues", s 20.

¹⁰⁶ Veenbrink, "Synergies between the CSDDD and EU competition law. A toxic relationship?", s 67.

samarbetsavtal kommer troligen accepteras av EU kommissionen som ett undantag för konkurrensregleringen förutsatt att samarbetet enbart syftar att uppnå målen med direktivet.¹⁰⁷ I likhet med, i enlighet med artikel 20 i direktivet kan medlemsstaten ge statligt finansiellt stöd till en affärspartner, förutsatt att de beaktar reglerna om statligt stöd, speciellt i artikel 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. En annan konkurrensaspekt är kostnaderna för företaget eller affärspartnern förenade med regelefterlevnaden gentemot företag utanför EU. Direktivets regler är förenade med en risk att EU företag försvagas i sin konkurrens mot utländska aktörer.¹⁰⁸

Direktivet regler förväntas gälla i situationer som rör utvinning av värdefulla men sällsynta metaller. I en studie av Sinnig och Zetsche presenteras exemplet med de sällsynta metallerna som används i bilbatterier, som ofta kommer från högriskområden. Slutprodukten, elbilar, kan ge miljömässiga och humanitära fördelar, men på bekostnad av säkerheten för gruvarbetarna, som ofta befinner sig i dessa högriskländer.¹⁰⁹ Att tillämpa direktivets regler ger därför upphov till en konflikt mellan miljömässiga och humanitära intressen. Det är kanske mest lämpligt att humanitära intressen ges prioritet, även om miljömässiga intressen ofta utgör humanitära intressen indirekt.

---

¹⁰⁷ Ibid. s 70-71.

¹⁰⁸ Kolev-Schaefer, Neligan, "Due Diligence – Effect of Supply Chain regulation", s 8.

¹⁰⁹ Sinnig, Zetsche, "The EU's Corporate Sustainability Due Diligence Directive: From Disclosure to Prevention of Adverse Sustainability Impacts in Supply Chains", s 25-26.

5. Företagets möjlighet att avbryta avtal

5.1 En juridisk möjlighet att säga upp avtal

Principen i direktivet är att uppsägning och förbud mot att ingå nya avtal ska betraktas som en sista utväg.¹¹⁰ Syftet är att säkerställa att uppsägning endast sker när de negativa effekterna av att fortsätta bedöms vara allvarligare än att säga upp avtalet.¹¹¹ Direktivets regler om avtalsavslut är därför inte avsedda att vara en primär lösning, utan snarare en nödvändig åtgärd när inga andra alternativ kan förebygga eller minimera allvarliga negativa effekter.

5.2 ”De-risking”

”De-risking” är ett fenomen som definieras av USA:s utrikesdepartementet som: ”De-risking refers to the phenomenon of financial institutions terminating or restricting business relationships with clients or categories of clients to avoid, rather than manage, risk.”¹¹² Även om citatet avser finansiella institutioner, exemplifierar det en risk med direktivets regler. Ett företag som väljer att avsluta en avtalsrelation, i stället för att med tillbörlig aktsamhet analysera sin affärspartner, utövar alltså ”de-risking”.

I studien utförd av Hanley, Samrau, Steglich och Thiele som jag redogjorde för i avsnitt 2.3.1, undersökte effekterna av det tyska regelverket om leverantörskedjor visades det att tyska företag började ompröva sin närvaro i länder med kända mönster av kränkningar av mänskliga rättigheter eller brister i sina institutionella ramverk. Som ett resultat av denna omprövning genomfördes kostnads- och intäktsanalyser där företagen övervägde konsekvenserna av att antingen bibehålla sina leverantörsrelationer eller dra sig tillbaka från marknaderna. Enligt studien fattade företagen strategiska beslut baserade på sin analys, vilket resulterade i att vissa valde att stanna medan andra lämnade marknaden.¹¹³ I en annan studie av Kolev-Schaefer och Neligan, som främst fokuserade på textilindustrin, identifierades att 12 % av företagen hade för avsikt att dra sig ur högriskländer med hänvisning till de höga kostnaderna för regelefterlevnad.¹¹⁴

Efter att de tyska regelverken trädde i kraft har vissa tyska företag lämnat låglöneländer utanför EU och etablerat sig i EU-länder med lägre arbetskraftskostnader. Enligt samma studie av Kolev-Schaefer och Neligan noterades även en ökad handel med låglöneländer i närheten av

---

¹¹⁰ Direktivet 2024/1760/EU, artikel 10(6) och artikel 11(7).

¹¹¹ Sinnig, Zetzsche, “The EU’s Corporate Sustainability Due Diligence Directive: From Disclosure to Prevention of Adverse Sustainability Impacts in Supply Chains”, s 25.

¹¹² The United States Department of State, “De-risking”.

¹¹³ Hanley, Samrau, Steglich, Thiele, “The Cumulative effect of due diligence EU legislation on SMEs”, s 27.

¹¹⁴ Kolev-Schaefer, Neligan, “Due Diligence – Effect of Supply Chain regulation”, s 6.

EU efter implementeringen av det tyska regelverket om tillbörlig aktsamhet. Denna utveckling kan sannolikt förklaras av lägre arbetskraftskostnader, låga transportkostnader och obefintliga eller låga tullar i dessa länder. Även länder som nyligen ingått frihandelsavtal med EU, såsom Vietnam, har upplevt en betydande ökning av handeln på grund av kraftigt sänkta tullar och färre regleringshinder. Detta har i sin tur förbättrat konkurrensförhållandena för de företag som är verksamma i dessa ekonomier.¹¹⁵

En liknande rapport av Kolev-Schaefer och Neligan undersökte sambandet mellan de franska reglerna och en betydande minskning av handeln mellan Frankrike och låginkomstländer. En liknande effekt förväntas även av direktivet.¹¹⁶ Prognoser från en annan studie från Friesenbichler tyder på att minskad handel mellan EU och länder med svag samhällsstyrning kan leda till en ökad risk för överträdelser av reglerna om tillbörlig aktsamhet. Den sammanlagda effekten beräknas leda till en importförlust på 26 % inom högrisksektorer som innefattar kränkningar av mänskliga rättigheter och miljö. Detta kan leda till att verksamhetskedjorna försvagas genom att riskerna koncentreras till ett fåtal affärspartner.¹¹⁷ Länder med fattigare ekonomier kan också drabbas av negativa effekter om EU-företag drar sig ur regionen.¹¹⁸ Även i Tyskland har man observerat att tyska köpare har dragit sig tillbaka från länder med svag samhällsstyrning.¹¹⁹

Studier av de tyska och franska regelverken tyder på att direktivets regler om riskbaserad tillbörlig aktsamhet kan leda till en de-risking-effekt. För att undvika de kostnader som direktivet medför kan ett företag välja att avstå från att identifiera risker hos sina affärspartner, genom att i stället flytta sin verksamhet till en region med högre produktionsstandard.

Det alternativa tillvägagångssättet medför de ekonomiska konsekvenserna av en omlokalisering, utöver de potentiella kostnader som är förknippade med att etablera en ny verksamhetskedja i den nya regionen. Att EU-företag lämnar högriskregioner för att uppnå en högre produktionsstandard är inte nödvändigtvis dåligt. Enligt ekonomisk teori bör ett företag som väljer att stänga ner sin verksamhet ersättas av ett annat, mer effektivt företag, vilket är en

---

¹¹⁵ Kolev-Schaefer, Neligan, "Due Diligence – Effect of Supply Chain regulation", s 15.

¹¹⁶ Kolev-Schaefer, Neligan, *Working paper, presented at the Research Conference on Sustainability of Global Value Chains*, refererad i Kolev-Schaefer, Neligan. "Due Diligence – Effect of Supply Chain regulation".

¹¹⁷ Friesenbichler, Klimek, Gerschberger, Meyer, "Designing EU Supply Chain Regulation", s 6.

¹¹⁸ Felbermayr, Friesenbichler, "Considerations for member states implementing the EU supply chain regulation", s 24.

¹¹⁹ Kolev-Schaefer, Neligan, "Due Diligence – Effect of Supply Chain regulation", s 10.

normal process och en indikator på en effektiv marknad.¹²⁰ Även om EU-företag inte ersätts av konkurrerande företag utanför EU, kan hotet om att företag lämnar regionen innebära att produktionsstandarden höjs. Direktivet kommer sannolikt att medföra den största risken för en affärspartner i låginkomstländer. Som en lösning föreslår Felbermayr och Friesenbichler en marknadsmässig certifiering, med en svartlista för företag som trots certifiering fortsätter med skadlig verksamhet. En sådan certifiering kräver kontroll och regler, men kan förenkla processen för affärspartnern att visa på tillbörlig aktsamhet i verksamhetskedjan. Detta kan i sin tur minska kostnaderna för byråkratin för både företaget och affärspartnern.¹²¹

Även om avtalsslut bör ses som en sista utväg, är det en nödvändig möjlighet. Syftet med bestämmelsen bör inte vara att företag ska vara tvungna att fortsätta arbeta med en affärspartner som inte är villig att förbättra sig.

Regler om tillbörlig aktsamhet i verksamhetskedjan uppmuntrar företag till att handla från länder med högre produktionsstandarder eller att själva investera i sin egen verksamhet. Länder med högre standarder förväntas ha lägre kostnader för tillbörlig aktsamhet, eftersom de dels redan har en högre standard som inte behöver samma stöd, dels att de lättare kan påvisa sin högre standard. För länder med sämre standarder kan regler om tillbörlig aktsamhet leda till att fabriker stängs ned, jobb försvinner och deras ekonomi minskar.¹²²

Direktivet skapar en ram för att företagen ska ha rätt till att avsluta ett avtal. Ramen innebär att företaget först kan visa på att det genomfört tillbörlig aktsamhet, och därigenom identifierat potentiella risker med affärspartnern. Alternativt att företaget åtminstone gjort ett försök till identifiering, men att affärspartnern varit motvillig. Ett företag som kan visa på identifierade potentiella risker bör även kunna visa på avvägningen mellan att avsluta samarbetet och proportionerligt stöd. Företaget ska därmed inte avbryta avtal utan tillbörlig aktsamhet, enbart för att det är en enklare åtgärd att flytta verksamheten. Företaget måste även kunna visa att avtalet avbröts i god tro och att uppsägningen skulle leda till en mindre negativ effekt än om avtalet hade fortgått.

---

¹²⁰ Jäger, Durán, Schmidt, "Expected Economic Effects of the EU Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD)", s 21.

¹²¹ Felbermayr, Friesenbichler, " Considerations for Member States Implementing the EU Supply Chain Regulation", s 24.

¹²² Kolev-Schaefer, Neligan, "Due Diligence – Effect of Supply Chain regulation", s 8-9.

6. Internationella avtal

6.1 Introduktion till problemen med internationella avtal

Direktivet kommer att få en internationell effekt. Ett företag som omfattas av direktivet kan antas ha affärspartner både inom och utanför EU. Detta innebär att EU-företag måste säkerställa regelefterlevnad hos sina globala affärspartners, eftersom direktivet i sista hand föreskriver skyldigheten att avsluta avtalsrelationer om allvarliga negativa effekter inte kan åtgärdas.¹²³ En fråga som kvarstår är hur direktivets regler ska tillämpas på internationella avtal, där avtalet ska lyda under lag från en stat utanför EU. Sverige har implementerat 1955 års Haagkonvention genom lag (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker.¹²⁴ Kortfattat innebär lagen att köparen och säljaren kan avtala om tillämplig lag på ett köpeavtal. I annat fall omfattas generellt köpeavtalet generellt av lagen där säljaren har sin hemvist.¹²⁵

Den problematik som uppstår med en affärspartner utanför EU som säljare kan exemplifieras genom ett fiktivt fall. Enligt direktivets bestämmelser är det svenska företaget skyldigt att avsluta ett avtal, samtidigt som den utländska affärspartnern bestrider en sådan uppsägning. Eftersom parterna inte har avtalat om tillämplig lag ska inte svensk rätt tillämpas, i enlighet med 1955 års Haagkonvention, som Sverige implementerat genom lag (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker. Det fiktiva fallet visar på problemet med att direktivets regler kolliderar med lagstiftningen i en icke-EU-jurisdiktion. Regler utanför EU kan ha andra, eller helt sakna, krav på tillbörlig aktsamhet. Även EU:s krav på miljöbestämmelser och arbetsrättsliga standarder, vilka är centrala för direktivets tillämpning, kan variera avsevärt mellan olika icke-EU-länder.

Ett land som reagerat mot direktivet är USA, som i ”PROTECT USA Act of 2025” i princip förbjuder en affärspartner att samarbeta med ett europeiskt företag, dels med tillbörlig aktsamhet, dels för europeiska företag att vidta ”adverse action” i artikel 5.¹²⁶ Artikeln avser troligtvis EU-företagets skyldighet enligt direktivet att avbryta ett samarbete. Det företag som väljer att följa EU:s direktiv kan därmed behöva betala skadestånd till det amerikanska företaget och förlora möjligheten för tre år framöver att ingå avtal med den amerikanska staten.¹²⁷

---

¹²³ Direktivet 2024/1760/EU, artikel 10(6) och artikel 11(7).

¹²⁴ Prop. 1964:149, s 12.

¹²⁵ 3, 4 § § Lag (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker.

¹²⁶ Protect USA Act of 2025, s 4, 5. (USA)

¹²⁷ Ibid. s 5.

En studie av César Pires som undersökte uppsägning av ett avtal enligt den internationella köplagen (CISG) visar att internationella köp har uttömmande regler om när ett avtal får avslutas, exempelvis bristande kvalitet,¹²⁸ eller att varan är lämplig för sitt ändamål.¹²⁹ I studien argumenteras att köparen måste utvärdera om sin handling kan skäligen förväntas av säljaren som ett uppenbart bättre alternativet än att fortsätta en avtalsrelation, med de innebärande negativa effekterna.¹³⁰ Utfallet bör därmed vara att ett företag som enligt direktivets regler måste avsluta ett avtal, också ska ge sin affärspartner kompensation för avtalsbrottet, om den negativa effekten inte samtidigt utgör ett fel på varan.

Det ska erinras att avtal inte avslutas som en första åtgärd. Både artikel 10(6) och artikel 11(7) i direktivet förutsätter att ett avtal avslutas endast när den potentiella eller faktiska negativa effekten förväntas minska.

6.2 Att navigera konflikten med tvingande regler

En central mekanism för att hantera potentiella konflikter mellan direktivets bestämmelser och utländsk avtalsrätt är tillämpningen av tvingande regler inom EU-rätten. Artikel 9 i förordning 593/2008/EG om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I) föreskriver att de tvingande regler är regler som anses vara avgörande för att skydda allmänintressen och att de inte kan avtalas bort oavsett vilken lag som annars ska tillämpas på avtalet.¹³¹ Företag kan därmed inte avtala bort direktivets bestämmelser med sina affärspartners genom ett val av tillämplig lag, förutsatt att direktivet skyddar det nationella intresset att skydda miljön, ekonomin samt politiska och sociala strukturer.

Det finns argument för och emot att klassificera centrala skyldigheter i direktivet, i synnerhet de som rör mänskliga rättigheter och miljöskydd, som tvingande regler enligt Rom I. I artikel 29(7) i direktivet ska nationella lagar som införlivar direktivets regler om civilrättsligt ansvar ha en tvingande tillämpning.¹³² För att direktivets övriga bestämmelser ska gälla för tillämplig lag på ett internationellt avtal, krävs att artikel 9 i Rom I kan tillämpas. Direktivets artikel 29(7) skiljer sig från reglerna om tillbörlig aktsamhet, eftersom det civilrättsliga ansvaret kräver att en negativ effekt har uppstått, medan tillbörlig aktsamhet syftar till att förebygga potentiella effekter. Det finns argument att den grundläggande karaktären av mänskliga rättigheter och miljöskydd i direktivet också motiverar klassificering av de andra reglerna i direktivet som

---

¹²⁸ Pires, "Party Autonomy in the CISG and the New Corporate Sustainability Due Diligence Directive", s 134.

¹²⁹ Lag (1987:822) om internationella köp, artikel 35(2).

¹³⁰ Pires, "Party Autonomy in the CISG and the New Corporate Sustainability Due Diligence Directive", s 137.

¹³¹ Förordning 593/2008/EG om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I), Artikel 9.

¹³² Kramer, "The Corporate Sustainability Due Diligence Directive: PIL and Litigation Aspects".

tvingande. Rom I:s artikel 9 om tvingande regler kan bli tillämplig, förutsatt att den tillbörliga aktsamheten följer proportionalitetsprincipen som kräver en avsaknad av ett likvärdigt skydd. Skyddet av de likvärdiga reglerna måste därmed vara rimliga inom EU:s interna marknad.¹³³

Att klassificera direktivets regler som tvingande skulle innebära att de tillämpas även när icke-EU-rätt ska tillämpas på avtalet. Den uttryckliga bestämmelsen om civilrättsligt ansvar som tvingande, indikerar en tydlig avsikt från EU-lagstiftaren. Avsikten är att prioritera ansvarsskyldighet för brister i bestämmelserna om den tillbörliga aktsamheten, även i avtal med lagvalsklausuler utanför EU. Frågan är om de andra reglerna i direktivet uppfyller de strikta kriterierna för tvingande regler enligt artikel 9 i Rom I. Argument för en sådan klassificering skulle betona det allmänna intresset av att förebygga kränkningar av mänskliga rättigheter och miljöskador, som båda är centrala mål för direktivet.

I rättsfallet *Unamar v Navigation Maritime Bulgare* C-184/12 prövades frågan om huruvida den belgiska domstolen kunde avgöra en tvist trots att parterna avtalat om att bulgarisk rätt skulle gälla och trots att Belgien har tvingande regler gällande tvisten. I sitt förhandsavgörande förtydligar EU-domstolen att frågan om tvingande regler i ett internationellt avtal är upp till varje medlemsstat. Den nationella domstolen ska vid talan om tillbörlig aktsamhet väga in det skydd som EU:s regler föreskriver, men även de tvingande reglernas art och syfte.¹³⁴ Tolkningen av Rom I erbjuder därmed inte en definitiv lösning på problemet med internationella avtal. Det framgår tydligt av artikel 29(7) i direktivet att civilrättsligt ansvar är en tvingande regel som gäller oavsett parternas avtalsfrihet att välja att annan lag än EU ska tillämpas. Dock saknas liknande motsvarighet för de andra artiklarna, exempelvis artikel 10 i direktivet om potentiella negativa effekter.

Direktivets regler om tillbörlig aktsamhet blir inte automatiskt gällande rätt som ett företag ska tillämpa för hela verksamhetskedjan. För att EU-rätten och därmed direktivet eller dess implementering i medlemsstaterna ska tillämpas oavsett parternas lagval måste direktivets regler avgörande skydda allmänintressen enligt artikel 9 i Rom I. Bedömningen av huruvida direktivets regler är av sådan art att de ska gälla oavsett parternas lagval, innefattar en analys av reglernas art och syfte, samtidigt som en rättstillämpare måste beakta om motsvarande skydd redan finns i det lagvalda rättssystemet. Även om en rättstillämpare fastslår att reglerna utöver direktivets artikel 29(7) är tvingande, är det enligt EU:s rättspraxis upp till varje land att göra

---

¹³³ European Group for Private International Law, "Guidelines: Overriding mandatory provision", s 4.

¹³⁴ EU-Domstolens dom, C-184/12, punkt 52.

en sådan egen bedömning. Innebörden kan bli att EU:s medlemsstater riskerar att utveckla olika bedömningar om huruvida direktivets regler, utöver artikel 29(7), utgör tvingande regler gentemot ett rättssystem som förbjuder tillbörlig aktsamhet som exempelvis 'Protect USA Act of 2025'.

7. Sammanfattande slutsats

Direktivet etablerar ett företagsansvar vad avser företags skyldigheter att agera för tillbörlig aktsamhet. Genom att införa krav på tillbörlig aktsamhet i hela verksamhetskedjan åläggs det större företaget ett utökat ansvar för sin påverkan på miljön. Direktivet skapar en dualitet av nya skyldigheter och potentiella affärsmöjligheter för de berörda aktörerna.

I studien presenteras många utmaningar med implementeringen av direktivet. Företaget kan vid behov behöva hjälpa sin affärspartner för att uppfylla kravet på sin egen tillbörliga aktsamhet. Kraven på proportionerligt stöd i artikel 10 och 11 i direktivet är viktiga av två anledningar. Den första är att de säkerställer att företag har möjlighet till ett brett nätverk av affärspartners, vilket minskar beroendet av en specifik affärspartner, men även hjälper affärspartnern att bära kostnaden för tillbörlig aktsamhet. Den andra är att de hjälper en affärspartner att bära kostnaden för tillbörlig aktsamhet, vilket i sin tur minskar den negativa miljöpåverkan.

Det är positivt att direktivet inför tillbörlig aktsamhet utan att direkt ålägga krav på visst beteende. Varje företag och affärspartner kan förväntas ha egna unika utmaningar. Tillbörlig aktsamhet innebär att företaget samarbetar med sin affärspartner för att identifiera riskerna, såväl gemensamma som enskilda. Innebörden blir att direktivets regler kan tolkas utifrån varje specifikt fall, snarare än att agera som en fastställd checklista för företag.

Direktivets regler internaliserar delvis de externa kostnader som företag utnyttjar när de tillåter miljöförstöring i verksamhetskedjan för att erbjuda sina kunder lägre priser. Denna internalisering av kostnaderna innebär att en affärspartner som erbjuder hållbara alternativ kan marknadsföra sig bättre för att locka till sig företag, vilket är positivt för miljön och på lång sikt även för ekonomin. En affärspartner som iakttar tillbörlig aktsamhet utgör därmed ett billigare och enklare alternativ för ett företag, eftersom det signalerar att affärspartnern är en mindre risk för skadestånd och har ett större ansvar för sin verksamhet.

Direktivets regler medför en förbättring, till skillnad från de bakomliggande riktlinjerna genom att kombinera de franska och tyska reglerna, är den ökade översynen av den tillbörliga aktsamheten. Direktivets regler erbjuder dels civilrättsligt ansvar vid negativ effekt, dels en myndighetsöversyn av de negativa effekterna och den tillbörliga aktsamheten. Reglerna om översyn är en förbättring av de problem som uppmärksammades i Frankrike, där civilrättsligt ansvar ofta söktes av en organisation istället för en direkt skadelidande, och i Tyskland, där enbart myndighetsöversyn tillämpades.

Direktivet ålägger företag att iaktta tillbörlig aktsamhet, vilket gör att direktivet primärt är ett processregelverk, snarare än ett resultatnriktat regelverk. Denna distinktion är av central betydelse. Företag förväntas strikt följa reglerna i den tillbörliga aktsamheten. Företaget ska aktivt identifiera, förebygga och mildra potentiella eller faktiska negativa effekter. Efterlevnaden bedöms därmed utifrån om företaget kan demonstrera fullföljandet av denna process, snarare än att garantera ett visst resultat.¹³⁵ En konsekvens av detta är att en domstolsprövning måste fokusera på hur ett företag har genomfört sin tillbörliga aktsamhet, inte enbart på det faktiska utfallet. Vid en sådan prövning ska domstolen tillämpa en ändamålsenlig tolkning av direktivets aktsamhetskrav. Huruvida direktivet i förlängningen försvagar EU-företagens globala konkurrenskraft är beroende av denna tillämpning. Om regelverket reduceras till en administrativ börda utan reell miljönytta riskerar konkurrenskraften att undermineras.

Som redogjorts för i kapitel två, skapar definitionen av "riskbaserad tillbörlig aktsamhet" en osäkerhet för de företag som omfattas av direktivet. Denna osäkerhet riskerar att leda till att företagen ställer antingen oproportionerliga eller otillräckliga krav på sina affärspartner. För en affärspartner medför direktivets krav oundvikligen en ökad administrativ börda. Med begränsade personalresurser tvingas denne allokeras tid till regelefterlevnad, resurser som annars hade kunnat användas för kärnverksamheten.

Jämförelsen med tysk och fransk praxis i kapitel tre synliggör flera utmaningar med direktivets implementering. En sådan utmaning är att identifiera vilka bolag som omfattas av reglerna i en större koncern. Direktivets bestämmelse, som medger att ett moderbolag fullgör ett dotterbolags skyldigheter, löser inte problemet fullt ut. Dels kvarstår osäkerheten om moderbolaget väljer att inte åta sig detta, dels kan företagsförvärv göra det svårt att fastställa koncernens exakta omfattning.

En annan risk, som härrör från den i kapitel två diskuterade osäkerheten kring begreppet "riskbaserad tillbörlig aktsamhet", är att företag tillämpar en standardiserad metod i stället för en riskbaserad. Genom att använda generella frågeformulär, snarare än att göra en anpassad riskbedömning, uppmärksammas inte affärspartnerens specifika risker. En sådan ytlig aktsamhet medför att affärspartnern utestängs från möjligheten att ta del av direktivets stödmekanismer, såsom proportionerligt stöd.

---

¹³⁵ Se kap 2.3.

En central utmaning med direktivet är den potentiella intressekonflikten mellan skyddet för mänskliga rättigheter och skyddet för miljön. Dessa två skyldigheter är inte alltid förenliga, vilket kan illustreras av konflikten mellan utvinning av mineraler för bilbatterier och arbetares rättigheter, eller mellan etablering av vindkraftsparker och ursprungsbefolkningars markrättigheter. För en enskild affärspartner får denna intressekonflikt en direkt konsekvens. Direktivets riskbaserade metod tvingar det ansvariga företaget att prioritera de allvarligaste riskerna i sin verksamhetskedja. Detta kan innebära att en affärspartners miljörisker, även om de är reella, nedprioriteras till förmån för en annan affärspartners mer akuta människorättsbrott.

Kapitel fyra behandlar det incitament en affärspartner kan ha att dölja risker för att säkra ett fortsatt samarbete. Denna situation uppstår ofta ur den maktobalans som råder i relationen, där det större företaget kan skjuta över ansvaret för tillbörlig aktsamhet på sin affärspartner. Erfarenheter från Tyskland visar att ett sådant ensidigt ansvarsförskjutande förstärker affärspartners incitament att undanhålla information. Samtidigt skapar direktivets krav på proportionerligt stöd ett komplext dilemma. Å ena sidan är stödet nödvändigt för att uppmuntra transparens från affärspartnern. Å andra sidan riskerar ett alltför omfattande stöd att skapa ett osunt beroendeförhållande som hämmar innovation och snedvrider konkurrensen. Företaget måste således balansera sitt agerande för att uppfylla direktivets syfte utan att orsaka negativa makroekonomiska effekter.

Kapitel fem visar hur en ytlig tolkning av aktsamhetskraven har lett till att tyska och franska företag har flyttat sin verksamhet. Företagen har tenderat att favorisera länder med frihandelsavtal, geografisk närhet till EU och låga arbetskostnader, eller stater som förhandlar om EU-medlemskap. Direktivets regler riskerar därmed att gynna affärspartner inom eller nära EU, på bekostnad av dem i mer avlägsna regioner. Rätten att avsluta ett avtal utgör en central del av detta dilemma. Enligt direktivet är uppsägning en sista utväg som endast får tillämpas om den sannolikt minskar de negativa effekterna jämfört med ett fortsatt samarbete. Denna möjlighet skapar dock motstridiga incitament: den kan fungera som ett påtryckningsmedel för att förmå en affärspartner att genomföra en seriös riskbedömning, men den kan också förvärra affärspartners vilja att dölja risker. För att motverka ett missbruk av uppsägningsrätten får beslutet att avbryta ett samarbete inte reduceras till en ren kostnads kalkyl. I stället måste företagets egen medverkan till de negativa effekterna först utvärderas. En uppsägning kan endast legitimeras efter det att alla andra lösningar har prövats och befunnits otillräckliga.

I kapitel sex studeras den internationella aspekten av direktivet djupare. Litteraturen har tidigare varit delvis uppdelad, med den internationella privaträtten som en del och de olika ekonomiska och juridiska aspekterna av direktivet som en annan del. Direktivets regler avser hela verksamhetskedjan, och får därför en extraterritoriell effekt. Ett land som svarat på denna extraterritoriella effekt är USA som infört Protect USA Act of 2025 för att förhindra att affärspartner inom USA ej belastas med kostnaderna för tillbörlig aktsamhet och att EU-företaget kan använda direktivets regler för att avbryta ett avtal. Det är kritiskt om det amerikanska regelverket uppfyller dess mål och om problemet inte varit bättre löst med att marknaden själv fått välja handel med EU eller ej.

En tolkning är att direktivets regler utgör en skyldighet för företag inom EU, vilket gör dem bindande oavsett var i världen en affärspartner är lokaliserad. Ansvar för regelefterlevnad åligger således på företaget. Denna tolkning utmanas dock av Rom I som återspeglar internationell privaträtt, vilket hävdar att direktivets bestämmelser måste klassificeras som tvingande regler enligt artikel 9 i Rom I för att få extraterritoriell verkan. Enligt EU-domstolens praxis är det upp till varje medlemsstat att göra denna bedömning. Mycket talar emellertid för att EU själv bedömer reglerna vara tvingande, vilket särskilt framgår av artikel 29(7) i direktivet, där det civilrättsliga ansvaret uttryckligen pekas ut som tvingande. Att klassificera hela direktivet som tvingande är avgörande av två skäl. För det första skulle det bevara den avvägda balans mellan ansvar och stöd, exempelvis genom reglerna om proportionerligt stöd, som lagstiftaren har eftersträvat. För det andra skulle det förhindra att företag kringgår sina skyldigheter genom att i avtal välja en lag som inte erkänner krav om tillbörlig aktsamhet.

En konsekvens av direktivet är att företag kan bli tvungna att avsluta avtal även med affärspartner utanför EU, vilket i sin tur kan medföra skadeståndsansvar enligt tillämplig nationell rätt. Denna skadeståndsrisk förstärker principen i direktivet om att en uppsägning av avtalet endast får användas som en sista utväg. Samtidigt kan regelverket leda till en ökad handel med affärspartner inom EU, på bekostnad av dem utanför unionen. Anledningen är att en EU-domstol, vid en tvist, kan göra en mer sammanvägd bedömning där både företagets avtalsrättsliga förpliktelser och dess tvingande skyldigheter enligt direktivet beaktas. En domstol utanför EU, som inte är bunden av direktivet, skulle däremot enbart bedöma det eventuella avtalsbrottet, vilket ökar den ekonomiska risken för det europeiska företaget.

Det är sannolikt att företag kommer att försöka minimera sin skadeståndsrisk genom att i sina avtal införa klausuler som speglar direktivets bestämmelser om uppsägning. Sådana klausuler

riskerar att förvärra de tidigare identifierade problemen, eftersom de kan utformas för att ensidigt skjuta över ansvaret på affärspartnern.

Uppsatsen har besvarat tre centrala frågor:

Vad innebär tillbörlig aktsamhet för ett SMF i verksamhetskedjan?

Analysen visar att medan direktivet föreskriver en individualiserad och riskbaserad metod, har liknande regelverk i praktiken lett till användandet av standardiserade formulär. För att uppnå en resilient och ansvarstagande verksamhetskedja krävs i stället en aktiv dialog mellan företaget och dess affärspartner, något som en ytlig regelefterlevnad motverkar.

Vilka utmaningar medför dessa krav för ett SMF vid ett fortsatt samarbete med ett företag som direkt omfattas av direktivet?

Utmaningarna är tudelade. För en affärspartner inom eller nära EU medför direktivet en ökad administrativ börda, men även en möjlighet till ökad handel om företaget kan profilera sig som ett hållbart alternativ. För en affärspartner utanför EU, särskilt i regioner med bristfälliga arbetsförhållanden eller miljöskydd, är den primära risken en minskad handel med EU.

Vilka utmaningar uppstår för ett SMF när det större företaget tillämpar direktivets regler om att avbryta en affärsförbindelse?

Rätten att avsluta ett avtal skapar ett centralt dilemma. Å ena sidan ger den företaget ett kraftfullt påtryckningsmedel för att säkerställa att aktsamhetskraven tas på allvar och att skadliga beteenden upphör. Å andra sidan skapar den ett starkt incitament för affärspartnern att dölja eller försvåra upptäckten av potentiella risker för att inte förlora kontraktet.

Referenser

Lagstiftning

Aktiebolagslag (2005:551)

Europaparlamentets och rådets direktiv (EG) nr 2003/87 av den 13 oktober 2003 om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) nr 2013/34 av den 26 juni 2013 om årsbokslut, koncernredovisning och rapporter i vissa typer av företag, om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG och om upphävande av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) nr 2022/2464 av den 14 december 2022 om ändring av förordning (EU) nr 537/2014, direktiv 2004/109/EG, direktiv 2006/43/EG och direktiv 2013/34/EU vad gäller företagens hållbarhetsrapportering

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) nr 2024/1760 av den 13 juni 2024 om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och förordning (EU) 2023/2859

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2020/852 av den 18 juni 2020 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088

Fördraget om Europeiska unionen

Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Kommittédirektiv 2024:123 *Genomförandet av EU:s direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet.*

Lag (1987:822) om internationella köp

Proposition 1964:149

Protect USA Act of 2025 (USA)

Rättsfall

Foley, Anton. ”Ansökan om stämning”, *Climate Case Chart*. Hämtad 16 februari 2025. https://climatecasechart.com/wp-content/uploads/non-us-case-documents/2022/20221125_18245_application.pdf

Domsolens dom av den 17 Oktober 2013, Unamar mot Navigation Maritime Bulgare, C-184/12, ECLI:EU:C:2013:663

Cour d’appel de Paris, Pôle 5 - Chambre 12, 18 juni 2024, n° 21/22319.

Cour d’appel de Paris, Pôle 5 - Chambre 12, 18 juni 2024, n° 23/10583.

Litteratur

- Abman, Ryan M. Lundberg, Clark C. McLaren, John. Ruta, Michele. "Child Labor Standards in Regional Trade Agreements: Theory and Evidence", *Policy Research Working Paper Series*, (2023): [dx.doi.org/ 10.3386/w30908](https://dx.doi.org/10.3386/w30908)
- Atun, Rifat. Harvet, Ian. Wild, Joff. "Innovation, Patents, and Economic Growth", *International Journal of Innovation Management* Vol. 11, (2007): s 279-297.
- Bilal, Adrien. Känzig, Diego R. "The Macroeconomic Impact of Climate Change: Global vs. Local Temperature", (2024); <https://dx.doi.org/10.3386/w32450>
- Corgatelli, Michele. "The Corporate Sustainability Due Diligence Directive: Outstanding Issues", Hämtad 18 februari, 2025.
<https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4887184>
- Dadush, Sarah. Schönfelder, Daniel. Braun, Bettina. "Complying with Mandatory Human Rights Due Diligence Legislation Through Shared-Responsibility Contracting: The Example of Germany's Supply Chain Act (LkSG)", *Rutgers Law School Research Paper*, (2023): <https://ssrn.com/abstract=4389817>
- Dadush, Sarah. Schönfelder, Daniel. Streibelt, Michaela. "What the EU Corporate Sustainability Due Diligence Directive Says About Contracts", (2024):
<https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4888176>
- Dubey, Rameshwar. Gunasekaran, Angappa. Papadopoulos, Thanos. Childe, Stephan J. Shibin, K. T. Womba, Samuel Fosso. "Sustainable supply chain management: framework and further research directions", *Journal of Cleaner Production* 142, nr 2, (2016): s 1119-1130. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.03.117>
- European Group for Private International Law, "Guidelines: Overriding mandatory provisions", Hämtad 1 April 2025, *GEDIP*, (2022) <https://gedip-egpil.eu/wp-content/uploads/2022/07/Overriding-mandatory-provisions-Oslo-def-English-translation.pdf>
- Johnsen, Rhona E. Lacoste, Sylvie. "An exploration of the "dark side" associations of conflict, power and dependence in customer-supplier relationships", *Industrial Marketing Management* 59, (2016): s 76-95
<https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2015.12.011>
- OECD, "OECD due diligence guidance for responsible business conduct", Hämtad 20 januari, 2025. <https://mneguidelines.oecd.org/OECD-Due-Diligence-Guidance-for-Responsible-Business-Conduct.pdf>
- Pires, César. "Party Autonomy in the CISG and the New Corporate Sustainability Due Diligence Directive", *Internationales Handelsrecht* Vol. 24, nr 4, (2024): s 133-137.
<https://doi.org/10.9785/ihr-2024-240401>
- Reichel, Jane. "EU-rättslig metod", I *Juridisk Metodlära*, redigerad av Maria Nääv och Mauro Zamboni, 109–142. Studentlitteratur, 2018.
- Rockström, Johan. W. Steffen. Noone, Kevin. Persson, Åsa. Chapin III, F Stuart. Lambin, E.F., Lenton, T., Scheffer, M., Folke, Carl. Schellnhuber, Hans. Nykvist,

Björn. de Wit, Cynthia. Hughes, Terence. Van der Leeuw, Sander. Rodhe, H., Sörlin, Sverker. Snyder, P., Costanza, Robert. Svedin, Uno. Foley, J., “Safe Operating Space for Humanity”, ResearchGate, (2009): <https://dx.doi.org/10.1038/461472a>

Savourey, Elsa. Brabant, Stéphane. “The French Law on Duty of Vigilance: Theoretical and Practical Challenges Since its Adoption”, *Business and Human Rights Journal* Vol. 6, nr 1 (2021): s 141-152.

Schall, Alexander. “The CSDDD: Good Law or Bad Law?”, *European Company Law* Vol. 21, nr 3, (2024): s 56-59.

United Nations Human Rights, “Guiding Principles on Business and Human Rights”, Hämtad 19 februari, 2025.

https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

Valguarnera, Filippo. "Komparativ juridisk metod", I *Juridisk Metodlära*, redigerad av Maria Nääv och Mauro Zamboni, 143–176. Studentlitteratur, 2018.

Veenbrink, Max. “Synergies between the CSDDD and EU competition law. A toxic relationship?” *Market and Competition Law Review* Vol. 8, nr 2, (2024): s 49-71. <https://doi.org/10.34632/mclawreview.2024.17488>

Rapporter

Felbermayr, Gabriel. Friesenbichler, Klaus. “Considerations for member states implementing the EU supply chain regulation”, *EconPol Forum*, ISSN 2752-1184, CESifo GmbH, Munich, Vol. 25, Iss. 6, pp. 22-25 <https://hdl.handle.net/10419/308551>

Hanley, Aoife. Semrau, Finn Ole. Steglich, Frauke. Thiele, Rainer. “The Cumulative effect of due diligence EU legislation on SMEs” *European Parliament, Directorate-General for External Policies of the Union.*, Publications Office of the European Union (2023), <https://data.europa.eu/doi/10.2861/49208>

Intergovernmental Panel on Climate Change, “Summary for Policymakers”, *Intergovernmental Panel on Climate Change* (2023) <https://dx.doi.org/10.59327/IPCC/AR6-9789291691647.001>

Jäger, Johannes. Durán, Gonzalo. Schmidt, Lukas. “Expected Economic Effects of the EU Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD)”, *Verlag Arbeiterkammer Wien*, (2023): [dx.doi.org/ 10.13140/RG.2.2.18216.34560](https://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.18216.34560).

Kolev-Schaefer, Galina. Neligan, Adriana. “Due Diligence – Effect of Supply Chain regulation”, *IW-Report*, nr 8/2024 (2024): <https://hdl.handle.net/10419/282995>.

Kovlev-Schaefer, Galina. Neligan, Adriana. *Working paper, presented at the Research Conference on Sustainability of Global Value Chains*, 7 December 2021, refererad i Kovlev-Schaefer, Galina. Neligan, Adriana. *Due Diligence – Effect of Supply Chain regulation*, *IW-Report*, nr 8/2024 (2024): <https://hdl.handle.net/10419/282995>

Nieto, Maria. Papathanassiou, Chryssa. “Different Shades of green: An analysis of the EU issuers’ disclosure regulation and its effectiveness on limiting ‘greenwashing’”. *EBI Working Paper Series*. (2024): <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4885291>

Sinnig, Julia. Zetsche, Dirk A. "The EU's Corporate Sustainability Due Diligence Directive: From Disclosure to Prevention of Adverse Sustainability Impacts in Supply Chains", *European Journal of Risk Regulation*, nr 1, (2024): s 1-25.
<https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4865488>

Task Force on Climate-related Financial Disclosures, "Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures" Hämtad 18 februari, 2025.
<https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2021/10/FINAL-2017-TCFD-Report.pdf>

Internetkällor

Arvid Nordquist, Axfood, Ericsson, Ica, IKEA, Lidl, LLT, Menigo, Open Air Group, Soltech, Systembolaget, Telia Company, Volvo, "EU:s direktiv om Corporate Sustainability Due Diligence – Sverige bör agera i linje med internationella ramverk", Hämtad 4 januari 2025. <https://etisverige.se/wp-content/uploads/2023/10/CSDDD-inspel-till-regeringen-fran-svenska-foretag-oktober-2023.pdf>

CarbonMajors "About Carbon Majors" Hämtad 12 januari, 2025.
<https://carbonmajors.org/multipage/About-Carbon-Majors-416>

CarbonMajors, "The Carbon Majors Database: Launch Report", Hämtad 12 januari, 2025. <https://carbonmajors.org/briefing/The-Carbon-Majors-Database-26913>

Crispim, Inês. "Demystifying the Due Diligence Process under the 2023 OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct" Hämtad 17 februari, 2025.
https://thinktank.plmj.com/xms/files/01_Sustentabilidade_Corporativa/Forum/Demystifying_the_Due_Diligence_Process.pdf

Kramer, Xandra. "The Corporate Sustainability Due Diligence Directive: PIL and Litigation Aspects", *Conflict of Laws*, Hämtad 1 April 2025.

Naturvårdsverket. "Sveriges utsläpp och upptag av växthusgaser". *Naturvårdsverket*. Hämtad 5 mars, 2025. <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/klimat/sveriges-utslapp-och-upptag-av-vaxthusgaser/>.

Naturvårdsverket. "Beräkning enligt GHG Protocol eller ISO-standard". *Naturvårdsverket*. Hämtad 5 mars, 2025. <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/luft-och-klimat/berakna-klimatpaverkan/berakning-enligt-ghg-protocol-eller-iso-standard/>.

The United States Department of States. "De-risking". *The United States Government*, Hämtad 8 mars, 2025. <https://www.state.gov/de-risking/>.

Wood Mackenzie, "Few oil and gas companies commit to Scope 3 net zero emissions as significant challenges remain", Hämtad 17 januari, 2025.
<https://www.woodmac.com/press-releases/few-oil-and-gas-companies-commit-to-scope-3-net-zero-emissions-as-significant-challenges-remain/>